

UCHWAŁA nr XXV/263/2025
RADY MIEJSKIEJ W SWARZĘDZU

z dnia 16 grudnia 2025 r.

**w sprawie: uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1153), art. 4¹ ust. 1, ust. 2, ust. 2a i ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.), art. 10 ust. 1, ust. 2 i ust. 2a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1214 z późn. zm.), Rada Miejska w Swarzędzu uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029, którego treść stanowi załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Swarzędz.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 roku i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Załącznik do uchwały nr XXV/263/2025
Rady Miejskiej w Swarzędzu
z dnia 16 grudnia 2025 r.

***Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii
na lata 2026-2029***

**Centrum Usług
Społecznych w Swarzędzu**

Swarzędz, grudzień 2025 roku

Spis treści

Wprowadzenie	4
Diagnoza problemu uzależnień w skali kraju	7
Badania ogólnopolskie dorosłych	7
Ogólnopolskie badania młodzieży szkolnej	9
Diagnoza sytuacji społecznej w gminie Swarzędz	14
Charakterystyka gminy Swarzędz	15
Diagnoza problemów społecznych w gminie Swarzędz	17
Problem alkoholowy	17
Problem narkotykowy	19
Problem przemocy	21
Problem uzależnień behawioralnych	23
Problem nikotynowy	25
Czas wolny i relacje z perspektywy uczniów	26
Rynek napojów alkoholowych w gminie Swarzędz	29
Skala problemów alkoholowych i narkotykowych w gminie Swarzędz	31
Rozwiązywanie problemów i profilaktyka uzależnień	35
Rekomendacje	36
Lokalna lista zasobów instytucjonalnych	44
Prezentacja <i>Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029</i>	48
Adresaci <i>Gminnego Programu</i>	48
Cel główny <i>Gminnego Programu</i>	48
Cele strategiczne <i>Gminnego Programu</i>	49
Cele szczegółowe <i>Gminnego Programu</i>	49
Zadania wynikające z <i>Gminnego Programu</i>	49
Realizatorzy <i>Gminnego Programu</i>	60
Źródła finansowania <i>Gminnego Programu</i>	60
Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	60
Oczekiwane efekty <i>Gminnego Programu</i>	60
Monitoring i ewaluacja <i>Gminnego Programu</i>	61
Załączniki do <i>Gminnego Programu</i>	63

Załączniki do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029:

1. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029.
2. Preliminarz budżetowy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2026.

1. Wprowadzenie

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii umożliwia władzom gminy Swarzędz prowadzenie efektywnych działań mających na celu uświadamianie mieszkańców co do niebezpieczeństw związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Pozwala on również podejmować właściwe kroki w zakresie zaradzania problemom społecznym, powstającym na skutek uzależnienia od alkoholu, narkotyków, innych substancji psychoaktywnych oraz czynności.

Ustawodawca wskazuje sześć nadrzędnych zadań, które są istotą gminnego programu. Należą do nich:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklam napojów alkoholowych, a także sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

W przypadku gminy Swarzędz twórcą, głównym wykonawcą i koordynatorem programu jest Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, będące najważniejszym w gminie podmiotem realizującym zadania polityki społecznej. Centrum na co dzień prowadzi działania, które są ściśle powiązane z treścią programu. Należą do nich na przykład: organizowanie pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy Zespołu Interdyscyplinarnego, prowadzenie świetlic z programami profilaktycznymi i placówki wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin z problemem uzależnienia, organizowanie rekomendowanych szkoleń z profilaktyki uzależnień dla nauczycieli, pedagogów i uczniów

oraz ich rodziców, zwiększenie dostępności pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz osób będących ofiarami i sprawcami przemocy poprzez działalność bezpłatnych Punktów Konsultacyjnych, a także świadczenie darmowej pomocy przez specjalistów: psychologa, prawnika czy pedagoga.

W Gminnym Programie znajdziecie Państwo skondensowaną wiedzę na temat najbardziej aktualnych statystyk dotyczących uzależnień zarówno w wymiarze lokalnym, jak i krajowym. W dokumencie przedstawiono dane z ostatniego raportu Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, raportu z polskiej wersji europejskich badań dzieci i młodzieży szkolnej ESPAD 2024 oraz analizy, która z punktu widzenia władz, instytucji czy mieszkańców naszej gminy jest najważniejsza, a więc *Diagnozy problemów społecznych Gminy Swarzędz* przeprowadzonej w tym samym roku, w którym stworzono program.

Dokument zawiera również dane obrazujące wyniki działań miejscowych podmiotów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie Swarzędz. Zazwyczaj są to statystyki obejmujące cztery kolejne lata do ostatniego pełnego roku sprawozdawczego, a więc 2024. Tam gdzie można było to uczynić, przedstawiono liczby z bieżącego roku.

Strategicznymi kwestiami zaprezentowanymi w programie są wnioski i rekomendacje dla gminy Swarzędz, sprecyzowane cele do osiągnięcia przez instytucje, organizacje i służby działające na terenie gminy, harmonogram zadań planowanych do wykonania w okresie od 2026 do 2029 roku oraz preliminarz budżetowy, który określa konkretne kwoty przeznaczone do wydania na realizację zadań wyznaczonych w dokumencie.

Trzeba również zaznaczyć, że treść niniejszego programu jest zgodna zarówno z najważniejszymi państwowymi aktami prawnymi, jak i z krajowymi dokumentami podejmującymi temat profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania problemom wynikającym z używania substancji psychoaktywnych. Są nimi:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.)¹ – podstawowy akt prawny w Polsce regulujący kwestie związane z alkoholem, jego sprzedażą, reklamą, spożywaniem oraz działaniami profilaktycznymi i leczniczymi w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r.

¹ Zob. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230002151/O/D20232151.pdf>, dostęp: 21.10.2025.

poz. 1939 z późn. zm.)² – podstawowy polski akt prawny, który reguluje kwestie związane z: przeciwdziałaniem używaniu narkotyków, leczeniem i rehabilitacją osób uzależnionych, karaniem przestępstw narkotykowych oraz kontrolą substancji psychoaktywnych;

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.)³ – kluczowy akt prawny w naszym kraju regulujący: zasady działania organizacji pozarządowych, współpracę tych organizacji z administracją publiczną, status organizacji pożytku publicznego oraz zasady wykonywania wolontariatu;
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025⁴ – strategiczny dokument rządowy, który określa cele, priorytety i kierunki działań państwa w zakresie zdrowia publicznego w Polsce;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz na lata 2023-2030⁵ – wieloletni plan działań samorządu terytorialnego gminy Swarzędz w zakresie: pomocy społecznej, przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, przeciwdziałania uzależnieniom, wspierania rodzin, dzieci i osób starszych, integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami, bezrobotnych czy uzależnionych, a także poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z programem, przeanalizowania jego treści i pogłębienia swojej wiedzy na temat uzależnień – zarówno w skali Polski, jak i gminy Swarzędz. Kwestia ta wydaje się być od zawsze aktualna, wciąż od nowa wymaga monitorowania, uświadamiania i edukowania społeczeństwa, a w przypadkach problematycznych szybkiego reagowania kompetentnych podmiotów na różnych poziomach życia społecznego.

² Zob. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230001939/O/D20231939.pdf>, dostęp: 21.10.2025.

³ Zob. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20250001338/O/D20251338.pdf>

⁴ Zob. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/narodowy-program-zdrowia-na-lata-2021-2025-19099255>, dostęp: 21.10.2025.

⁵ Zob. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz na lata 2023-2030, https://www.cusswarzedz.pl/do_pobrania/dokumenty/Strategia%20Rozwi%C4%85zywania%20Problem%C3%B3w%20Spo%C5%82ecznych%20Gminy%20Swarz%C4%99dz%20-%20CUS.pdf, dostęp: 21.10.2025.

2. Diagnoza problemu uzależnień w skali kraju

2.1. Badania ogólnopolskie dorosłych

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w 2023 roku opublikowało pierwszy szczegółowy raport prezentujący wyniki badań obejmujących trzy obszary uzależnień: od alkoholu, narkotyków i czynności.

Jak wynika z dokumentu, uzależnienie od alkoholu lub spożywanie go w sposób nieodpowiedzialny stanowi naglący problem społeczny. Alkohol po paleniu tytoniu jest najpoważniejszym czynnikiem powodującym ponad 200 chorób i urazów. W 2021 roku liczba zgonów spowodowanych piciem alkoholu osiągnęła swoje apogeum – 14 048 przypadków⁶.

Od 2002 roku systematycznie rośnie dostępność ekonomiczna alkoholu na polskim rynku. W 2023 roku za przeciętne miesięczne wynagrodzenie Polacy mogli kupić 221 półlitrowych butelek wódki, 279 butelek wina o pojemności 0,75 litra i aż 1863 półlitrowe butelki piwa⁷. W przypadku piwa i wódki mamy do czynienia ze wzrostem dostępności o 140% w stosunku do 2002 roku.

W Polsce mężczyźni piją alkohol trzy razy częściej niż kobiety. W ciągu roku mężczyźni sięgali po alkohol średnio przez 106 dni, a kobiety przez 37 dni. Tak duża różnica wynika z faktu, że mężczyźni o wiele częściej niż kobiety pili piwo (średnio 98 dni w roku dla mężczyzn i 21 dni w roku dla kobiet) i ponad dwukrotnie częściej niż one sięgali po wyroby spirytusowe – 20 dni w stosunku do 9.

Według badań przeprowadzonych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, w Polsce żyje „582,5 tys. uzależnionych kiedykolwiek w życiu i 201,4 tys. uzależnionych w ciągu ostatnich 12 miesięcy, przy czym w grupie osób uzależnionych mężczyzn jest dziesięciokrotnie więcej niż kobiet”⁸.

Kolejną kwestią poruszoną w raporcie jest używanie narkotyków i problem uzależnienia od nich. Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom powołuje się na ostatnie badania ogólnopolskie, z których wynika, że w naszym kraju 5,4% osób w wieku od 15 do 64 lat używało narkotyków w ciągu ostatniego roku przed badaniem. Z kolei w grupie osób od 15 do 34 roku życia, a więc wśród młodych dorosłych kontakt z narkotykami miało aż 10,4%

⁶ A. Malczewski, P. Jabłoński (red.), *Raport 2023. Uzależnienia w Polsce*, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Warszawa 2023, s. 5.

⁷ *Dostępność ekonomiczna alkoholu*, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/09/Dostepnosc-ekonomiczna-napojow-alkoholowych2023.pdf>, dostęp 24.09.2025.

⁸ A. Malczewski, P. Jabłoński (red.), dz. cyt., s. 25.

ankietowanych. Dla porównania najwyższy odsetek młodych osób dorosłych w Europie, które w ciągu ostatniego roku przed badaniem użyły narkotyków, występuje w Hiszpanii (23,3%), Holandii (22,9%) i Francji (22,6%), natomiast najniższy na Węgrzech (4,1%) i w Grecji (4,8)⁹.

Wśród substancji konfiskowanych przez Policję i Straż Graniczną w Polsce znajdowały się najczęściej: marihuana, MDMA (ecstasy), amfetamina, LSD, haszysz i kokaina. Do polskich ośrodków leczących uzależnienie od narkotyków trafiało najwięcej osób, które miały problem z zażywaniem stymulantów (50% użytkowników), następnie marihuany (31%) i opioidów (8%).

Na podstawie ostatniego sprawozdania Głównego Urzędu Statystycznego dotyczącego przyczyn zgonów, wiemy, że w 2021 roku śmierć z powodu przedawkowania narkotyków poniosło 289¹⁰ osób, z czego 63% to mężczyźni. W odniesieniu do tego wskaźnika w Europie przodowały: Niemcy (1826 zgonów), Hiszpania (774 zgonów) i Szwecja (450), natomiast najmniej zgonów wywołanych użyciem narkotyków zarejestrowano w Luksemburgu i na Malcie (po 5).

Ważną część raportu stanowi rozdział poświęcony NSP, czyli nowym substancjom psychoaktywnym. Wyniki badań wskazują pięć głównych grup chemicznych, do których należą „nowe narkotyki”. Są nimi: syntetyczne kannabinoidy, syntetyczne katynony, syntetyczne opioidy, benzodiazepiny oraz halucynogeny. Dzięki Systemowi Wczesnego Ostrzegania o NSP, mającemu zapewnić szybkie wykrywanie nowych substancji i optymalny przepływ informacji na ich temat pomiędzy Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA), Krajowymi Systemami Wczesnego Ostrzegania, Europolem, Europejską Agencją Leków (EMA) oraz Komisją Europejską, wiemy, że apogeum korzystania z nowych substancji psychoaktywnych w Polsce przypadło na rok 2016 (28 000 identyfikacji w laboratoriach). W 2021 roku zarejestrowano 4339 przypadków, a w 2022 roku 3989 przypadków.

Ostatnią kategorią uzależnień analizowaną przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom i po raz pierwszy włączoną do raportu, były uzależnienia behawioralne (czynnościowe). Ich najczęściej podawanymi przykładami są: hazard, zakupoholizm, fonoholizm, uzależnienie od Internetu, pracoholizm, uzależnienie od seksu oraz uzależnienie od pornografii.

Według autorów raportu w 2019 roku 37,1% populacji w wieku powyżej 15 roku życia

⁹ Tamże, s. 14-15.

¹⁰ Tamże, s. 20.

grało na pieniądze w czasie ostatnich 12 miesięcy. Z tego 0,9% uprawiało hazard w sposób wysoce ryzykowny. Obecnie szacuje się, że w Polsce żyje około 27 tysięcy osób uzależnionych od tej czynności. Częściej uzależnieni są mężczyźni niż kobiety, ludzie młodzi w wieku od 18 do 34 lat, dobrze wykształceni mieszkańcy miast o wyższym statusie materialnym¹¹.

Jeśli chodzi o problemowe korzystanie z Internetu, uzależnionych jest 0,03% populacji, natomiast zagrożonych tym uzależnieniem jest 1,4% populacji (465 000 osób).

Kolejną grupą związaną z uzależnieniem od czynności są osoby wykonujące zakupy w sposób kompulsywny. W 2019 roku do obsesyjnego kupowania pomimo braku rzeczywistej potrzeby przyznało się 3,7% badanych w wieku powyżej 15 lat, a zatem ponad milion Polaków. W tym przypadku, inaczej niż w hazardzie, na uzależnienie bardziej narażone są kobiety niż mężczyźni.

Ostatnia opisywana kwestia to problem niezdrowego podejścia do pracy. Objawami uzależnienia od obowiązków zawodowych są m.in. niekontrolowana potrzeba nieustannej pracy, ciągłe myślenie o swoich obowiązkach w czasie wolnym czy utrata kontroli nad swoim zachowaniem (niemożność oceny czasu pracy i liczby zadań do zrealizowania), lęk przed porażką i niepowodzeniem¹². Badania Fundacji CBOS z 2019 roku, na które powołuje się Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom wykazały, że 9,1% Polaków jest uzależnionych od pracy¹³. Najbardziej zagrożeni pracoholizmem są ludzie w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat.

2.2. Ogólnopolskie badania młodzieży szkolnej

W czerwcu 2024 roku przeprowadzono kolejną, ósmą już edycję ogólnopolskich badań dotyczących używania alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Badania były realizowane w ramach Europejskiego Programu Badań Ankietowych ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Drugs). Polska uczestniczy w nich od samego początku, czyli od 1995 roku. Jak zauważają autorzy raportu z badań pt. „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną”, ESPAD jest „pierwszym europejskim badaniem spełniającym warunki międzynarodowej porównywalności i jednocześnie podjętym z intencją śledzenia trendu w zakresie używania substancji przez młodzież szkolną”¹⁴.

¹¹ Tamże, s. 29.

¹² Zob. D. Kozak, *Pracoholizm a neurotyzm*, Uzależnienia behawioralne, <https://uzaleznieniabehawioralne.pl/strefa-profesjonalistow/pracoholizm-a-neurotyzm/>, dostęp 26.09.2025.

¹³ A. Malczewski, P. Jabłoński (red.), dz. cyt., s. 30.

¹⁴ J. Sierosławski, U. Sierosławska, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2024, s. 7.

Badanie ogólnopolskie objęło swoim zasięgiem 3185 uczniów w wieku 15-16 lat oraz 3301 uczniów w wieku 17-18 lat, a więc uczęszczających do pierwszych i trzecich klas szkół ponadpodstawowych. Wśród zapytywanych pierwszoklasistów było 49,8% dziewcząt i 50,2% chłopców, natomiast w drugiej kohorcie dziewczęta stanowiły 53,5%, a chłopcy 46,5%. Szkoły uczestniczące w programie zostały wybrane losowo na podstawie listy szkół przedstawionej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Z badań wynika, że 38,6% pierwszoklasistów i 56,1% trzecioklasistów paliła papierosy choć raz w życiu¹⁵. Dla porównania w 2003 roku aktywny kontakt z tytoniem miało za sobą 66,7% osób z młodszej kohorty i 77,3% ze starszej. Jeśli chodzi o palenie w ciągu 30 ostatnich dni przed badaniem, to potwierdziło je 21% młodszych uczniów i 30% uczniów starszych. W 2003 roku na to samo pytanie twierdząco odpowiedziało 32,1% pierwszoklasistów i 44,3% trzecioklasistów.

W 2019 roku po raz pierwszy zapytano uczniów o używanie e-papierosów. W stosunku do badania sprzed pięciu lat zauważono wzrost używających, szczególnie w starszej kohorcie. Według ankiet z 2024 roku 56,7% młodszych uczniów i 69,5% starszych korzystało z e-papierosów kiedykolwiek w życiu. W ciągu 30 dni przed udziałem w programie e-papierosa użyło 37,2% piętnasto-szesnastolatków i 50,9% siedemnasto-osiemnastolatków.

Kolejną kwestią podejmowaną przez ESPAD było picie napojów alkoholowych¹⁶. Z badań wynika jednoznacznie, że alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej. Przynajmniej raz w życiu alkohol używało 72,9% osób z młodszej kohorty i 91,3% osób ze starszej kohorty. W ciągu ostatniego roku przed udziałem w badaniu napoje alkoholowe spożywało 59,7% młodszych uczniów i 86,3% starszych uczniów. Z kolei w okresie miesiąca przed badaniem alkohol piło 39,1 piętnasto-szesnastolatków i 73,3% siedemnasto-osiemnastolatków. Trzeba przy tym zaznaczyć, że badanie nie odbywało się w czasie karnawału, wakacji czy świąt, a więc okresów sprzyjających piciu alkoholu.

Porównując kolejne badania od 1995 roku możemy stwierdzić, że najwyższy poziom młodzieży szkolnej mającej kontakt z alkoholem w młodszej kohorcie występował w 1995 roku (92,8%), a w starszej kohorcie w 2003 roku (96,7%). Od 2003 roku mamy do czynienia z ciągłym spadkiem, który osiąga swój najniższy poziom w ostatnim badaniu.

Uczniów zapytywano również o to, czy kiedykolwiek mocno się upili. Silne upicie rozumiano poprzez stan upojenia skutkujący zataczaniem się, bełkotaniem, brakiem pamięci

¹⁵ Zob. *Palenie tytoniu*, tamże, s. 12-20.

¹⁶ Zob. *Picie napojów alkoholowych*, tamże, s. 21-32.

dotyczącej tego, co się działo w czasie i po picciu. Co najmniej raz w życiu taki stan osiągnęło 32,1% uczniów młodszych i 59,1% uczniów starszych. W czasie 12 miesięcy przed badaniem upiło się 25,8% piętnasto-szesnastolatków i 46,9% siedemnasto-osiemnastolatków. W ostatnim miesiącu przed udziałem w programie stanu silnego upojenia alkoholowego doświadczyło 13,4% pierwszoklasistów i 24,3% trzecioklasistów. W przypadku kategorii silnego upicia się mamy do czynienia z tendencją spadkową, która trwa od 2011 roku.

Zarówno w starszej, jak i w młodszej kohorcie najbardziej popularnym alkoholem było piwo, następnie wódka i wino.

Jakie (bardzo prawdopodobne) oczekiwania wobec alkoholu towarzyszyły młodzieży spożywającej go? Oto najważniejsze z nich, wskazane w kolejności według częstotliwości zaznaczenia przez młodszych uczniów: „Poczuje się odprężony”, „Będę się świetnie bawić”, „Będę bardziej przyjazny i towarzyski”, „Zaszkodzi to mojemu zdrowiu”, „Zrobi mi się niedobrze”, „Zapomnę o swoich problemach”, „Zrobię coś, czego będę żałował”. Osoby należące do starszej grupy odpowiadały niemal identycznie.

W pytaniu dotyczącym motywów picia alkoholu uczniowie najczęściej udzielali następujących odpowiedzi: „Pomaga bawić się na imprezie”, „Dzięki temu spotkania towarzyskie są bardziej zabawne”, „Uatrakcyjni imprezy i uroczystości”, „Lubię czuć się w ten sposób”.

Kolejnym punktem omawianym w raporcie pt. „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” były inne substancje psychoaktywne¹⁷. Zalicza się do nich substancje legalne, takie jak leki przeciwbólowe, leki nasenne czy substancje wziewne oraz substancje nielegalne zwane ogólnie narkotykami.

Badanie ESPAD pokazało, że w 2024 roku najbardziej rozpowszechnionymi poza alkoholem substancjami psychoaktywnymi wśród uczniów klas pierwszych były: leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza (17,9%), marihuana i haszysz (16,9%) oraz leki przeciwbólowe aplikowane w celu odurzenia się (9,9%). Z kolei uczniowie starsi preferowali marihuanę i haszysz (33,1%), następnie leki uspokajające i nasenne przyjmowane bez przepisu lekarza (20,7%) oraz leki przeciwbólowe przyjmowane w celu odurzenia się (8,6%).

Innymi substancjami, których używała polska młodzież były: substancje wziewne, amfetamina, sterydy anaboliczne, LSD lub inne halucynogeny, metamfetamina, ecstasy, kokaina, grzyby halucynogenne i inne. Autorzy raportu zwrócili uwagę na fakt, że obecnie

¹⁷ Zob. *Używanie innych substancji psychoaktywnych*, tamże, s. 32-53.

szczególnie niebezpieczny jest trend eksperymentowania uczniów z różnymi substancjami polegający na łączeniu kilku z nich, na przykład alkoholu z lekami lub alkoholu z przetworami konopi.

Co ciekawe istnieje zależność pomiędzy płcią a rodzajem przyjmowanej substancji. Chłopcy deklarują eksperymentowanie praktycznie ze wszystkimi substancjami z wyjątkiem leków uspokajających i nasennych, z kolei wśród dziewcząt bardzo rozpowszechnione jest właśnie używanie leków. Również dziewczęta częściej niż chłopcy łączą alkohol z lekami.

Jakie były oczekiwania młodych osób używających najpopularniejszej substancji, czyli marihuany i haszyszu? Oto odpowiedzi, które uzyskały największą liczbę zaznaczeń wśród przedstawicieli młodszej kohorty: „Zwiększenie otwartości”, „Zwiększenie intensywności radości”, „Mniejsza nieśmiałość”, „Zwiększenie intensywności doświadczeń” czy „Zmniejszenie zahamowań”. Podobnie uważali uczniowie z grupy starszej.

Kolejnym przedmiotem badania ESPAD był problem używania przez uczniów nowych substancji psychoaktywnych, potocznie zwanych dopalaczami¹⁸. Według przedstawionego raportu 6,6% pierwszoklasistów używało dopalaczy przynajmniej raz w życiu, natomiast wśród trzecioklasistów było 6,1% osób, które spróbowały działania NSP. W okresie roku przed badaniem dopalacze zażyło 5,3% młodszych uczniów i 4,8% starszych uczniów. Z kolei w czasie miesiąca poprzedzającego udział w ankiecie nowe substancje psychoaktywne przyjęło 3,9% piętnasto-szesnastolatków i 2,8% siedemnasto-osiemnastolatków.

Ostatnią kwestią dotyczącą uzależnień podjętą przez autorów raportu są uzależnienia behawioralne¹⁹. W badaniach skupiono się na dwóch źródłach potencjalnego uzależnienia: na czasie spędzonym z urządzeniami elektronicznymi i na uprawianiu gier hazardowych.

25,2% osób z młodszej kohorty w ciągu zwykłego dnia roboczego gra przez 2-3 godziny, 12,1% badanych gra przez 4-5 godzin, a 9% spędza na graniu 6 godzin i więcej. W czasie weekendu liczby rosną, 20,1% pierwszoklasistów gra przez 4-5 godzin, a 6 godzin i więcej gra 19,1%. W starszej kohorcie w ciągu zwykłego dnia 22,3% uczniów poświęcało na grę 2-3 godziny, 10,2% grało przez 4-5 godzin, a 6,7% spędzało na graniu 6 godzin i więcej. Z kolei w weekend w grupie starszej najwięcej osób (22,6%) grało 2-3 godziny dziennie, a 6 godzin i więcej spędzało na graniu 16,1%. Przez wszystkie 7 dni grało 25,5% pierwszoklasistów oraz 19,6% trzecioklasistów. Warto jednak zauważyć, że zarówno w pierwszej, jak i w drugiej grupie badanych były osoby, które w ogóle nie grały w gry w ciągu zwykłego dnia roboczego. W młodszej kohorcie stanowiły one 20,9% ogółu

¹⁸ Zob. *Problem nowych substancji psychoaktywnych („dopalaczy”)*, tamże, s. 53-58.

¹⁹ Zob. *Korzystanie z mediów społecznościowych i gier wideo oraz Gry hazardowe*, tamże, s. 97-107.

badanych, a w starszej kohorcie 26,9%. Natomiast w czasie weekendu nie grało w gry 16,0% pierwszoklasistów i 21,9% trzecioklasistów.

Mówiąc o grach hazardowych autorzy raportu brali pod uwagę loterie pieniężne, gry liczbowe, zakłady wzajemne, salony gry bingo, kasyna, salony gry na automatach, punkty gry na automatach o niskich wygranych. Zaznaczono, że problemowi gier hazardowych poświęca się bardzo mało uwagi w debacie publicznej, a w rzeczywistości stanowią one poważny problem. Uzależnienie od tego typu czynności wpływa w destrukcyjny sposób zarówno na grającego, jak i na jego rodzinę. Warto monitorować ten wskaźnik w odniesieniu do młodzieży szkolnej, bowiem już w tym okresie życia mogą pojawić się pierwsze symptomy świadczące o zachowaniach patologicznych.

Według raportu 25,4% badanych z grupy młodszej grało już na pieniądze. 19% ankietowanych uprawiało hazard w czasie 12 miesięcy przed badaniem, a 12,5% uczniów grało w ciągu 30 dni przed udziałem w programie. W grupie starszej kiedykolwiek w życiu uprawiało hazard 26,8% badanych. W ciągu ostatniego roku grało na pieniądze 20,5% trzecioklasistów, a 25,4% zrobiło to w okresie ostatniego miesiąca przed badaniem.

9% badanych pierwszoklasistów miało potrzebę stawiania coraz większych pieniędzy, a 4,2% kłamało, gdy musiało przyznać się do tego, jak wiele gra. Wśród trzecioklasistów problem stawiania coraz większych pieniędzy zgłosiło 8,9% ankietowanych, a do kłamstwa w kwestii czasu i sposobu gry przyznało się 3,7% zapytywanych.

Poniżej przedstawiono najważniejsze rekomendacje dotyczące kwestii uzależnień polskiej młodzieży szkolnej, które zostały zamieszczone w podsumowaniu raportu z badań ESPAD 2024²⁰:

- Spadkowi rozpowszechnienia palenia tytoniu wśród młodzieży towarzyszy wzrost zainteresowania nowymi wyrobami nikotynowymi, zwłaszcza e-papierosami. Nawet jeśli uznać, że są one mniej szkodliwą zdrowotnie alternatywą tytoniu, to wyniki wielu badań obalają tezę o ich całkowitej nieszkodliwości. Należy zatem zintensyfikować działania profilaktyczne adresowane do młodzieży w tym zakresie. Jednocześnie istnieje potrzeba podjęcia inicjatyw ograniczających dostępność e-papierosów dla niepełnoletnich;
- Potrzebne jest zintensyfikowanie działań w zakresie ograniczania dostępności napojów alkoholowych. W tym kontekście ważne są nie tylko działania skierowane specyficznie na ograniczanie niepełnoletnim dostępu do alkoholu (np. szkolenia sprzedawców, pełne

²⁰ Zob. *Wnioski i rekomendacje*, tamże, s. 114-116.

egzekwowanie przepisów), ale także wszelkie inicjatywy ogólnie ograniczające dostępność napojów alkoholowych (np. zakaz sprzedaży nocnej, ograniczanie liczby punktów sprzedaży, polityka cenowa);

- Tendencje legalizacyjne marihuany obecne w wielu krajach Europy, a także krajach pozaeuropejskich, stanowią czynnik sprzyjający mylnym przekonaniom o nieszkodliwości przetworów konopi. Zdaje się to stanowić poważne wyzwanie dla profilaktyki;
- Wyniki badania zdają się wskazywać na skokowe narastanie problemu gier hazardowych, co wymagałoby zintensyfikowania działań profilaktycznych;
- Znaczne rozmiary frakcji rodziców nieskorych, aby bezwarunkowo zabraniać swoim pociechom picia napojów alkoholowych stanowią aktualne wyzwanie dla profilaktyki. Zainicjowanie debaty na temat abstynencyjnego paradygmatu polskiej profilaktyki wydaje się obecnie potrzebą chwili;
- Udział w programach profilaktycznych raportowany przez nastolatków skłania do zastanowienia. W obu kohortach na czoło wyłania się profilaktyka problemów alkoholowych, zaś na końcu znajdujemy profilaktykę hazardu. Biorąc po uwagę trendy w zakresie zagrożeń – spadkowy w przypadku alkoholu i wzrostowy w przypadku hazardu warto rozważyć priorytety w zakresie profilaktyki.

3. Diagnoza sytuacji społecznej w gminie Swarzędz

Diagnoza powstała w oparciu o dane udostępnione przez następujące podmioty:

- Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu,
- Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Stanowisko ds. Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Swarzędz,
- Sekcję Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu,
- Sekcję Pomocy Środowiskowej Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu,
- Komisariat Policji w Swarzędzu,
- Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu miasta i gminy Swarzędz.

3.1. Charakterystyka gminy Swarzędz

Gmina Swarzędz jest położona w województwie wielkopolskim, w powiecie poznańskim. Zajmuje łączny obszar o powierzchni 102 km², w tym 8 km² miasto i 94 km² wsie²¹. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 20 sołectw: Bogucin, Garby, Gortatowo, Gruszczyń, Janikowo Dolne, Janikowo Górne, Jasin, Karłowice, Kobylnica, Kruszewnia, Łowęcin, Paczkowo, Puszczykowo-Zaborze, Rabowice, Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie, Uzarzewo, Wierzonka, Wierzenica, Zalasewo.

Według stanu z dnia 8 września 2025 roku gminę Swarzędz zamieszkiwało 51 327 osób (o 324 więcej niż w 2024 roku). Struktura demograficzna gminy przedstawiała się następująco:

- kobiety stanowiły grupę 26 840 osób, a mężczyźni 24 487 osób,
- mieszkańcy miasta stanowili grupę 26 080 osób, a mieszkańcy wsi 25 247 osób,
- dzieci i młodzież w wieku do 17. roku życia stanowili grupę 11 176 osób, w której było 5 658 chłopców i 5 518 dziewcząt,
- ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła grupę 11 176 osób, w wieku produkcyjnym było 30 211 osób, zaś w wieku poprodukcyjnym było 9 940 osób²².

W sierpniu 2025 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu było zarejestrowanych 359 osób bezrobotnych, będących mieszkańcami gminy Swarzędz. To o 65 osób więcej niż u końca 2024 roku. Poniższa tabela obrazuje dynamikę bezrobocia w odniesieniu do wybranych grup społecznych.

Tabela 1. Bezrobotni w gminie Swarzędz

Kategorie osób bezrobotnych	2023 rok	2024 rok	2025 rok
Kobiety	161	158	198
Osoby w wieku do 30. roku życia	42	62	59
Osoby w wieku powyżej 50. roku życia	89	69	91

²¹ Dane pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego: bdl.stat.gov.pl, dostęp 22.09.2025.

²² Dane zostały udostępnione przez pracowników Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu. Wykaz przedstawia stan na dzień 8.09.2025.

Osoby długotrwale bezrobotne	59	51	69
Osoby z niepełnosprawnościami	19	12	21
Osoby pobierające zasiłki	83	80	90
Ogółem	265	294	359

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu. Dane za 2025 rok pochodzą z miesiąca sierpnia 2025 roku. Dane zostały opublikowane na stronie PUP dnia 5.09.2025 r.

Centrum Usług Społecznych na co dzień świadczyło pomoc osobom i rodzinom z gminy Swarzędz, odpowiadając na ich najróżniejsze potrzeby. Na podstawie danych przekazywanych każdego roku przez pracowników Sekcji Pomocy Środowiskowej możliwe jest porównanie liczby i rodzaju beneficjentów pomocy społecznej w Swarzędzu. Poniżej znajduje się tabela z danymi obrazującymi sytuację na przestrzeni trzech pełnych lat.

Tabela 2. Beneficjenci Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu

Kategorie beneficjentów	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Rodziny dotknięte ubóstwem	172	166	152
Rodziny wielodzietne	31	20	19
Rodziny z problemem alkoholowym	36	40	29
Rodziny z osobą niepełnosprawną	196	192	179
Osoby bezdomne	33	40	46
Rodziny z problemem narkotykowym	7	1	2

*Źródło: Sekcja Pomocy Środowiskowej Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu.
Stan na dzień 31.12.2024 r.*

3.2. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Swarzędz

W marcu 2025 roku Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu przeprowadziło kompleksową diagnozę problemów społecznych na terenie gminy. Jej głównym celem było wskazanie skali problemu uzależnień chemicznych, zjawiska przemocy domowej, rówieśniczej i szkolnej oraz problemu uzależnień behawioralnych w Swarzędzu i w okolicznych sołectwach. W badaniach ankietowych wzięły udział 1833 osoby, w tym: 325 dorosłych mieszkańców, 798 uczniów klas 4-6, 687 uczniów klas 7-8 i klas ponadpodstawowych oraz 23 przedstawiciele instytucji działających na terenie gminy²³.

Nowa diagnoza pozwoliła poznać aktualną sytuację mieszkańców gminy w kontekście uzależnień, ich doświadczeń związanych z problemami wynikającymi z używania różnych substancji psychoaktywnych czy stosowania przemocy. Podobnie jak w przypadku omawianych wcześniej raportów Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom czy ESPAD, tak i w *Diagnozie problemów społecznych Gminy Swarzędz* dużo miejsca poświęcono analizie coraz częstszego problemu kompulsywnego spełniania różnych czynności.

W poniższych podrozdziałach przedstawiono w sposób zwarty przegląd wyników badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Swarzędz. Stanowią one punkt wyjścia do tworzenia niniejszego programu. Są również podstawą do opracowania konkretnych działań mających na celu efektywną profilaktykę uzależnień i właściwe zaradzanie problemom, które pojawiają się w gminie w związku z uzależnieniami.

3.2.1. Problem alkoholowy

Spośród dorosłych mieszkańców gminy 29,6% nie pije alkoholu w ogóle. Kilka razy w roku pije napoje alkoholowe 32% osób dorosłych. Częściej, bo kilka razy w miesiącu alkohol pije 18,2% badanych. Natomiast pijących kilka razy w tygodniu jest 2,8%, a codziennie 1,2%.

Na pytanie wielokrotnego wyboru: „Jaki alkohol pije Pan/Pani najczęściej?”, mieszkańcy gminy Swarzędz odpowiadali następująco: piwo/cydr – 52,6%, wino – 52,6%, whiskey/koniak/drinki z mocnymi alkoholami/inne mocne alkohole – 30,3%, wódkę – 10,1%, nalewki/likieri – 7,9%.

Swarzędzanie najbardziej lubią pić alkohol w domu (66,2%), następnie u znajomych

²³ *Diagnoza problemów społecznych Gminy Swarzędz*, Diagnoza Społeczna, Ogólnopolska Grupa Badań Społecznych, Kraków 2025, s. 8.

podczas zorganizowanych spotkań, takich jak urodziny, imieniny czy sylwester (53,1%), podczas imprez rodzinnych (27,6%), u znajomych podczas niezorganizowanych spotkań, takich jak rozmowy przy alkoholu, wspólne kibicowanie czy oglądanie filmów (26,8%), w restauracji, barze, pubie, kawiarni lub dyskotecie (25,9%).

Kolejne pytanie, na które odpowiadali respondenci brzmiało: „Czy zdarza się Panu/Pani pić alkohol samemu?”. 56,9% zapytywanych odpowiedziało, że nigdy im się to nie zdarza. 31,6% osób pije alkohol samemu, ale robi to rzadko. Badani, którzy często piją w samotności, stanowią grupę 8,3%, natomiast osoby, które zawsze lub praktycznie zawsze piją samemu to 3,5% respondentów.

96,1% badanych mieszkańców gminy Swarzędz nigdy w życiu nie wykonywało obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu, rzadko 3,1%, a czasami i bardzo często po 0,4% zapytywanych.

W odniesieniu do obserwacji zachowań innych osób po alkoholu, dorośli mieszkańcy gminy Swarzędz odpowiadali, że nigdy nie widzieli człowieka, który prowadziłby samochód będąc pod wpływem alkoholu (76,3%), rzadko (16,9%), czasami (4,9%), często (1,2%) lub bardzo często (0,6%). Natomiast na pytanie: „Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?”, udzielono następujących odpowiedzi: „tak” – 11,4%, „nie” – 68,9%, „nie wiem” – 19,7%.

W odniesieniu do używania napojów alkoholowych przebadano również dzieci i młodzież z 12 szkół z terenu miasta i gminy Swarzędz. Badaniu poddano uczniów z dwóch grup wiekowych: młodszej – obejmującej uczniów od 4 do 6 klasy szkoły podstawowej oraz starszej – od 7 klasy szkoły podstawowej do końca szkoły średniej.

W grupie młodziej napojów alkoholowych próbowało 13,5% badanych, a w grupie starszej 30,7% badanych. Na pytanie: „W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?”, młodsi respondenci najczęściej wskazywali następujące odpowiedzi: przez pomyłkę – 29,6%, w czasie uroczystości rodzinnej za zgodą dorosłych – 22,2%, poczęstowali mnie rodzice/opiekunowie – 21,3%. Na to samo pytanie starsi uczniowie odpowiedzieli podobnie: w czasie uroczystości rodzinnej za zgodą dorosłych – 27,5%, poczęstowali mnie rodzice/opiekunowie – 16,6%, przez pomyłkę – 13,7%. Poza tym uczniowie po raz pierwszy spożywali alkohol ze znajomymi poza domem, w czasie imprez towarzyskich, w czasie wycieczki szkolnej lub zostali nim poczęstowani przez innych członków rodziny niż rodzice.

Dalsze badania o charakterze bardziej szczegółowym przeprowadzono już tylko na młodzieży kończącej szkołę podstawową i uczącej się w szkołach ponadpodstawowych.

W ciągu roku poprzedzającego udział w badaniu alkohol piło 32,7% uczniów, a w okresie ostatniego miesiąca 32,2%. Silne upicie się w ciągu ostatnich 30 dni przed wypełnianiem ankiety zadeklarowało 29,4% badanych. Trunkami pitymi przez nastolatków najczęściej były: piwo/cydr (46,8%), wino/szampan (43,9%), wódka (36,7%), whisky/rum/gin/drinki z mocnymi alkoholami i inne mocne alkohole (18%), alkohol domowej roboty (12,2%), nalewki/likieri (10,1%). Młodzież szkolna z gminy Swarzędz na pytanie, gdzie najczęściej piła alkohol, odpowiadała następująco: w swoim domu – 50,4%, u znajomych podczas zorganizowanych spotkań (domówki, urodziny, sylwester itp.) – 35,3%, podczas imprez rodzinnych – 32,4%, na świeżym powietrzu – 22,3%, u znajomych podczas niezorganizowanych spotkań (wspólne rozmowy, granie w gry itp.) – 21,6%, na dyskotecę, w barze, w pubie, w kawiarni, w restauracji – 16,6%, na wycieczkach szkolnych – 10,1%.

Spośród wszystkich starszych uczniów biorących udział w badaniu 46,7% nie wiedziało, czy zdobycie alkoholu przez osobę niepełnoletnią w gminie Swarzędz byłoby trudne, łatwe lub niemożliwe. 30,6% zapytywanych uważało, że alkohol jest łatwy do zdobycia w najbliższej okolicy, 16,2% twierdziło, że trudno byłoby go zdobyć, a 6,6% że jest to niemożliwe.

3.2.2. Problem narkotykowy

Cieszy fakt, że 95,4% zapytywanych dorosłych mieszkańców miasta i gminy Swarzędz nie zażywa środków psychoaktywnych. Raz w życiu narkotyk zażyło 0,9% badanych. Osoby, które używały narkotyków raz w roku stanowią 1,2% badanych. 1,5% biorących udział w badaniu używała narkotyków kilka razy w roku, natomiast osoby, które zażywały środki psychoaktywne raz w miesiącu i częściej, stanowiły grupę 0,9% zapytywanych.

Osoby zażywające narkotyki robiły to najczęściej po to, żeby dobrze się bawić (46,7%). Kolejną często udzielaną odpowiedzią było osiągnięcie przyjemności i relaksacja (40%). Część badanych używała substancji psychoaktywnych z czystej ciekawości (26,7%), inne odpowiedzi stanowiły 13,4%.

Wśród dorosłych osób zażywających narkotyki najczęściej używane były następujące substancje: marihuana lub haszysz (86,7%), LSD i inne substancje halucynogenne (26,7%), kokaina/crack (20%), amfetamina (13,3%), inne formy konopi (13,3%), ecstasy (6,7%) oraz sterydy anaboliczne (6,7%).

12% mieszkańców gminy Swarzędz uważa, że pozyskanie narkotyków jest rzeczą łatwą, 5,2% badanych twierdzi, że trudno jest zdobyć substancje psychoaktywne, natomiast

znaczna większość ankietowanych (82,8%) udzieliła odpowiedzi „nie wiem”.

Jeśli chodzi o kwestię legalizacji marihuany, to 32% badanych twierdzi, że ten narkotyk powinien być legalnie dostępny, 26,2% jest przeciwna legalizacji, natomiast 41,9% nie ma zdania na ten temat.

A jak wygląda problem narkotykowy wśród dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół w gminie Swarzędz? Wśród uczniów klas 4-6 próbowało narkotyków 1,4% osób odpowiadających, a w przypadku uczniów starszych 4,4%. Na pytanie: „Skąd wzięłeś/wzięłaś substancję psychoaktywną?”, młodsi uczniowie odpowiadali najczęściej: dostałem(-am) od kolegi/koleżanki (54,6%), kupiłem(-am) przez Internet (45,5%), braliśmy to wspólnie w grupie przyjaciół (45,5%). Na to samo pytanie starsi uczniowie udzielali podobnych odpowiedzi: braliśmy to wspólnie w grupie przyjaciół (43,3%), dostałem(-am) od kolegi/koleżanki (36,7%), kupiłem(-am) od kolegi/ koleżanki (36,7%), dostałem(-am) od jednego z rodziców (33,3%), kupiłem(-am) przez Internet (33,3%).

Co skłoniło swarzędzką młodzież do sięgnięcia po narkotyki? W przypadku uczniów klas 4-6 były to przede wszystkim: chęć dobrej zabawy (45,5%), przyjemność/relaksacja (45,5%) oraz ciekawość (36,4%). Uczniowie klas 7 i 8 szkoły podstawowej oraz uczniowie szkół średnich odpowiadali podobnie, jednak w ich przypadku ciekawość i chęć dobrej zabawy były na tym samym poziomie (53,3%), natomiast relaksacja i przyjemność uzyskała 33,3%. Warto zwrócić uwagę na fakt, że zarówno w pierwszej, jak i w drugiej grupie padły również odpowiedzi, że narkotyk został przekazany uczniom bez ich zgody. Tak odpowiedziało 18,2% badanych w młodszej grupie i 23,3% w starszej.

Najbardziej popularnymi substancjami psychoaktywnymi wśród młodzieży szkolnej w gminie Swarzędz były: marihuana i haszysz (72,7%), dopalacze (54,6%), heroina (54,6%), leki uspokajające, nasenne, przeciwbólowe (54,6%), amfetamina (50%), grzyby halucynogenne (50%), ecstasy (50%), LSD (50%) i sterydy anaboliczne (50%)²⁴.

Miejscami, w których uczniowie zażywali narkotyki były najczęściej: dom (63,6%), bar lub dyskoteka (59,1%), dom znajomych w czasie zorganizowanych spotkań (54,6%), świeże powietrze (54,6), dom znajomych podczas niezorganizowanych spotkań (50%). Zastanawiający jest fakt, że swarzędzcy uczniowie przyjmowali narkotyki również w czasie wycieczek szkolnych (36,4%) i imprez rodzinnych (31,8%).

Na pytanie o miejsce, w którym można kupić substancje psychoaktywne w gminie Swarzędz, najwięcej uczniów udzieliło odpowiedzi: „Nie znam takich miejsc” – 82,8%.

²⁴ Tamże, s. 148.

Pozostali uczniowie wiedzieli, że można zdobyć narkotyki przez Internet (9,3%), u konkretnej osoby, którą znali jako diler (7,9%), na osiedlu (6,3%), w szkole lub przed szkołą (4,7%), na dyskotecę, w barze lub pubie (3,5%), w siłowni lub klubie sportowym (2%). Padły jeszcze inne odpowiedzi, takie jak Poznań, skatepark, boiska i orlik (łącznie 2,6%).

Młodzież ze szkół w gminie Swarzędz w większości uważa, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe. Taką odpowiedź w ankiecie zaznaczyło 83% uczniów. Pozostała część zapytywanych uważała następująco: „Raczej tak” – 9,6%, „Trudno powiedzieć” – 3,8%, „Zdecydowanie nie” – 2,9% oraz „Raczej nie” – 0,7%.

3.2.3. Problem przemocy

20% badanych mieszkańców gminy Swarzędz zna w swoim najbliższym otoczeniu kogoś, kto doświadcza przemocy we własnym domu. 30,1% zapytywanych doświadczyło przemocy w swoim życiu. Osoby te, zapytane o rodzaj przemocy, która została wobec nich zastosowana, odpowiadały następująco: przemoc psychiczna (77,8%), przemoc fizyczna (39,4%), mobbing (29,3%), przemoc ekonomiczna (13,1%), przemoc seksualna (7,1%) oraz zaniedbanie (6%). Najczęściej przemoc stosował jeden z rodziców (odpowiedzi „matka” i „ojciec” zaznaczyło łącznie 43,5% badanych), następnie pracodawca (24,2%), mąż/żona (21,2%), obce osoby (21,2%), współpracownicy (18,2%), partner/partnerka (12,1%) i jeszcze inne osoby (łącznie 24%).

Ważna w kontekście niniejszego programu jest kwestia korelacji pomiędzy występowaniem zjawiska przemocy a używaniem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Jedynym pytaniem w diagnozie dotyczącym tego problemu było pytanie wielokrotnego wyboru skierowane do osób, które przyznają się do stosowania przemocy: „Czy stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?”. 96,3% osób w czasie dokonania aktu przemocy było trzeźwych lub nieodurzonych narkotykami. 11,1% zapytywanych zaznaczyło odpowiedź, że byli pod wpływem alkoholu. Nikt natomiast nie przyznał się do bycia pod wpływem narkotyków lub nowych substancji psychoaktywnych.

Przemoc w środowisku dzieci i młodzieży jest powszechnym zjawiskiem, które ma destrukcyjny wpływ na psychikę młodego człowieka. Pedagodzy szkolni coraz częściej mówią o różnych formach przemocy, które uczniowie niezależnie od wieku stosują w stosunku do siebie. Wraz z rozwojem cyfrowym i zwiększeniem dostępu dzieci i młodzieży do nowych technologii, takich jak smartfony, Internet, komunikatory czy media społecznościowe, coraz

więcej uczniów cierpi z powodu cyberprzemocy.

Z diagnozy problemów społecznych wynika, że przemocy doświadczyło 41,1% uczniów z klas 4-6 oraz 44,4% uczniów z klas 7-8 i szkół ponadpodstawowych z terenu gminy Swarzędz. Wobec młodszych respondentów przemoc stosowana była najczęściej przez: kolegów i koleżanki ze szkoły (55,5%), znajomych i przyjaciół (36,9%), brata (22,6%), obce osoby (19,5%) czy przez siostrę (15,2%). Uczniowie z dwóch ostatnich klas szkoły podstawowej i ze szkół średnich doświadczali najczęściej przemocy ze strony: kolegów i koleżanek ze szkoły (55,4%), znajomych i przyjaciół (36,1%), obcych osób (25,3%), innych osób z najbliższego otoczenia (18,4%) czy ojca (14,4%)²⁵.

Z kilku możliwości wyboru rodzaju przemocy, która została zastosowana wobec ankietowanych, uczniowie młodszy zaznaczyli następujące odpowiedzi: „Ktoś Cię bił, spoliczkował, kopał, szarpał, dusił, popychał itp.” – 64,6%, „Ktoś Ci groził, zastraszał, przezywał, upokarzał Cię, wyśmiewał się z Ciebie lub Twojego wyglądu, zawstydział itp.” – 56,4%, „Ktoś dotykał Cię w miejsca intymne, w sposób, w który sobie tego nie życzyłeś(-aś)” – 15,6%, „Ktoś nie opiekował się Tobą, gdy tego potrzebowałeś, np. gdy byłeś chory, głodny, przestraszony” – 11%. W starszej grupie respondenci na to samo pytanie odpowiedzieli następująco: „Ktoś Ci groził, zastraszał, przezywał, upokarzał Cię, wyśmiewał się z Ciebie lub Twojego wyglądu, zawstydział itp.” – 64,2%, „Ktoś Cię bił, spoliczkował, kopał, szarpał, dusił, popychał itp.” – 52,8%, „Ktoś dotykał Cię w miejsca intymne, w sposób, w który sobie tego nie życzyłeś(-aś)” – 16,4%, „Ktoś nie opiekował się Tobą, gdy tego potrzebowałeś, np. gdy byłeś chory, głodny, przestraszony” – 17,1%.

Podobnie jak w przypadku dorosłych, również w przypadku dzieci i młodzieży zwrócono uwagę na powiązanie występowania aktów przemocy z używaniem alkoholu lub substancji psychoaktywnych. Okazuje się, że 7,6% młodszych uczniów doświadczyło przemocy od osób będących pod wpływem alkoholu, 5,6% od osób będących pod wpływem narkotyków, 2,7% od osób będących pod wpływem dopalaczy i 2,1% będących po użyciu leków bez zastosowania medycznego. Wśród starszych uczniów odpowiedzi wyglądały następująco: osoba stosująca przemoc była pod wpływem alkoholu – 9,5%, narkotyków – 5,6%, dopalaczy – 3,6%, leków bez zastosowania medycznego – 3,3%.

Co ważne niemal połowa młodszych respondentów przyznała, że w ich szkole występuje przemoc między uczniami, a w starszej grupie na to samo pytanie twierdząco odpowiedziało 41,5% ankietowanych.

²⁵ Tamże, s. 156.

Osobno został przeanalizowany problem przemocy cyfrowej. Z wyników badań można wnioskować, że młodzież szkolna w gminie Swarzędz ma świadomość, czym jest cyberprzemoc. Choć wysoki wydaje się odsetek uczniów, którzy udzielili odpowiedzi „Nie wiem”. W młodszej grupie stanowi on 17,9% badanych, a w starszej 11,8%.

Jakich rodzajów przemocy cyfrowej doświadczyli uczniowie klas 4-6? Oto one: wyzywanie i wulgaryzmy (26,8%), ośmieszanie/poniżanie (18,7%), podszywanie się (10,9%), grożenie/straszenie (10,9%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (10,5%), szantażowanie (9,8%), włamania/kradzież kont (7,9%), wyłudzenie pieniędzy (7,6%). 62,7% badanych nie doznało cyberprzemocy. W grupie starszej w odniesieniu do tego samego pytania uczniowie zaznaczali następujące odpowiedzi: wyzywanie/wulgaryzmy stosowane względem mojej osoby (35,8%), ośmieszanie/poniżanie (22,4%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (15,1%), grożenie/straszenie (12,7%), włamania/kradzież kont (12,1%), szantażowanie (11,1%), podszywanie się (10,3%), wyłudzenie pieniędzy (9,2%). 53,7% zapytywanych w starszej grupie nie doznało nigdy przemocy cyfrowej.

Jednocześnie analizując powyższą kwestię, warto zwrócić uwagę na fakt, że 16,4% biorących udział w badaniu młodszych uczniów i niemal 20% uczniów starszych, stosowało cyberprzemoc w stosunku do innych osób.

3.2.4. Problem uzależnień behawioralnych

Specjaliści przeprowadzający badania na terenie gminy Swarzędz zadawali mieszkańcom pytania dotyczące ich zachowań, koncentrując się na czynnościach spełnianych w sposób pozbawiony kontroli, wiążących się z uczuciem przymusu albo niemożności zakończenia spełniania danej czynności. Respondenci mogli zaznaczyć kilka odpowiedzi. A zatem spełnianie jakich czynności okazało się problematyczne dla mieszkańców naszej gminy? Oto odpowiedzi: korzystanie z telefonu komórkowego (40%), nadmierne myślenie o pracy – pracobolizm (20,6%), korzystanie z komputera i Internetu (14,5%), oglądanie pornografii (6,8%), zdrowe odżywianie się (8,3%), robienie zakupów – zakupoholizm (7,1%), granie w gry komputerowe/video (5,9%), dbałość o sylwetkę poprzez ćwiczenia fizyczne i/lub restrykcyjną dietę i/lub sterydy (5,2%), granie w lotto lub zdraпки (2,2%), korzystanie z zabiegów medycyny estetycznej oraz operacji plastycznych (1,5%), rozpoczęcie zakładu bukmacherskiego (0,9%), kradzież nawet drobnych przedmiotów o niskiej wartości (0,9%), granie na automatach o niskich wygranych (0,6%). 43% respondentów odpowiedziało, że nie dotyczy ich ten problem.

Ankietowani mieszkańcy gminy w swoim najbliższym otoczeniu znali również osoby, które według ich oceny były uzależnione behawioralnie. Oto pięć najczęstszych problemów, jakie zauważali swarzędzanie u swoich znajomych: korzystanie z telefonu komórkowego (53,9%), korzystanie z komputera i Internetu (26,5%), nadmierne myślenie o pracy – pracoholizm (24,9%), granie w gry komputerowe/video (19,4%) oraz dbałość o sylwetkę poprzez ćwiczenia fizyczne i/lub restrykcyjną dietę i/lub sterydy (8,9%).

Kolejne pytania dotyczyły już bardziej szczegółowych zagadnień. Przeanalizowano na przykład kwestię czasu, jaki dorośli mieszkańcy gminy spędzają przeglądając Internet – co ważne, poza pracą. 51,4% badanych poświęca na korzystanie z Internetu poza pracą 1-3 godzin dziennie. Do 1 godziny dziennie z Internetu korzysta 21,8% respondentów. 19,2% ankietowanych w sieci spędza 3-6 godzin dziennie. W dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali odpowiedzi: 6-10 godzin (4,4%) oraz 10 godzin i więcej (2,5%). 0,3% badanych nie korzysta z Internetu poza pracą, tyle samo osób nie korzysta z Internetu w ogóle²⁶.

Zadano też pytanie o udział mieszkańców gminy w grach pieniężnych: „Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i na automatach w salonach gier?”. Ankietowani udzielili następujących odpowiedzi: „Nigdy” – 98,2%, „Kilka razy” – 1,5%, „Wiele razy” – 0,3%. Co do zakładów bukmacherskich, kilka razy w roku brało w nich udział 5,5% badanych, a 0,6% wiele razy. Natomiast nigdy nie grało w ten sposób 93,9% zapytywanych.

A jak kwestia uzależnień od czynności wygląda wśród młodzieży szkolnej z gminy Swarzędz? Warto zacząć od poziomu świadomości uczniów na temat tego, czym są uzależnienia behawioralne. Badania wskazują, że 84,8% uczniów młodszych i 71,3% uczniów starszych nie wie, czym są uzależnienia behawioralne.

Odpowiedzi udzielone na kolejne pytania pokazują, że uczniowie klas 4-6 na korzystanie z Internetu poza nauką poświęcają najczęściej 1-3 godziny dziennie (41,8%). 3-6 godzin w ciągu dnia w Internecie spędza 29,5% badanych, 6-10 godzin 10,1%, powyżej 10 godzin 9,5%, do 1 godziny 8,8% ankietowanych. W ogóle z sieci nie korzysta 0,3% młodszych uczniów biorących udział w badaniu.

Starsi uczniowie zapytani o to, ile czasu spędzają w Internecie poza nauką odpowiadali następująco: 3-6 godzin dziennie – 42,9%, 1-3 godzin dziennie – 30,5%, 6-10 godzin dziennie 14,5%, powyżej 10 godzin dziennie – 9,6%, do 1 godziny dziennie – 1,9%. Z sieci nie korzystało w ogóle 0,6% badanych.

Jakie były skutki zbyt częstego lub zbyt długiego korzystania z Internetu, które

²⁶ Tamże, s. 54. Ze względu na zaokrąglenia suma procentów może nie wynosić dokładnie 100%.

zauważali w swoim życiu uczniowie szkół z gminy Swarzędz? Osoby należące do młodszej kohorty najczęściej zaznaczały następujące odpowiedzi: „Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam w sieci” – 24,4%, „Wskutek zbyt długiego przebywania w sieci zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach (np. sprzątanie, zakupy, nauka)” – 20,2%, „Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany w sieci” – 20%, „Zdarzyło mi się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera lub Internetu np. przed rodzicami” – 19,3%, „Z powodu zbyt długiego przebywania w sieci spada efektywność mojej nauki” – 13,4%.

25,3% uczniów młodszych i 21,1% uczniów starszych uważało się za odrzuconych przez swoich rówieśników lub inne osoby z powodu braku dostępu do urządzeń cyfrowych. 8,6% młodszych uczniów szkół z gmin Swarzędz i 10,6% uczniów starszych uważało się za osoby uzależnione od telefonu komórkowego. Warto też zauważyć fakt, że o blokadzie rodzicielskiej zainstalowanej na swoim telefonie wiedziało 49,6% młodszych ankietowanych i 22,8% starszych.

Uczniom ostatnich dwóch klas szkoły podstawowej i uczniom szkół ponadpodstawowych zadano jeszcze cztery dodatkowe pytania dotyczące czynności związanych z jedzeniem. Pojęcie anoreksji znało 62,7% zapytywanych, z kolei 50,1% ankietowanych potrafiło wyjaśnić, czym jest bulimia. Na pytanie: „Czy znasz pojęcie «kompulsywne objadanie się» i potrafisz określić, czym jest to zjawisko?”, twierdząco odpowiedziało 65,4% badanych. Na ostatnie pytanie: „Czy stosujesz dietę lub robisz coś innego, aby schudnąć?”, 44,7% respondentów odpowiedziało: „Nie, ponieważ ważę tyle, ile trzeba”. Odpowiedzi twierdzące udzieliło 23,9% uczniów. Pozostałe odpowiedzi: „Nie, ale powinienem/powinnam schudnąć” oraz „Nie, ale powinienem/powinnam przytyć”, otrzymały kolejno 17,5% i 14%²⁷.

3.2.5. Problem nikotynowy

W czasie przeprowadzania diagnozy kwestia używania papierosów i e-papierosów została poddana badaniu tylko w odniesieniu do dzieci i młodzieży uczęszczających do 12 szkół na terenie miasta i gminy Swarzędz. Osoby dorosłe nie były pytane o używanie wyrobów tytoniowych i nikotynowych.

Spośród uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej 7,3% ankietowanych ma już za sobą inicjację nikotynową. 92,7% młodszych uczniów jeszcze nigdy nie paliło. W starszej kohorcie

²⁷ Tamże, s. 174. Ze względu na zaokrąglenia suma procentów może nie wynosić dokładnie 100%.

78,2% respondentów nigdy nie paliło, 6,3% paliło tylko raz, 8,7% kilka razy, 1,5% paliło często, a 5,4% badanych to regularni palacze²⁸. W młodszej grupie pierwsze eksperymenty z nikotyną miały miejsce najczęściej w wieku 12-13 lat (55,2%), a w starszej kohorcie młodzież paliła po raz pierwszy zazwyczaj w wieku 13-14 lat (40%).

Zarówno młodszy, jak i starsi uczniowie byli świetnie zorientowani, czym są e-papierosy. Tę formę używania nikotyny znało 84,6% młodszych respondentów i aż 94,6% starszych. Wśród młodszych uczniów swarzędzkich szkół 2,7% badanych korzystało z e-papierosów rzadziej niż raz na tydzień, 0,9% codziennie, 0,4% raz w tygodniu, 0,3% co 2-3 dni, natomiast 95,7% zapytywanych nigdy w życiu nie użyło nikotyny w ten sposób. W starszej kohorcie 7,7% ankietowanych korzystało z elektronicznej formy papierosa codziennie, 5,7% robiło to rzadziej niż raz w tygodniu, 2% co 2-3 dni, 1,2% raz w tygodniu, natomiast 83,4% nigdy nie używało e-papierosów.

23,9% uczniów z klas 4-6 stwierdziło, że używanie e-papierosów jest bezpieczniejsze dla zdrowia niż palenie tradycyjnych papierosów. 30,4% respondentów uważało odwrotnie, natomiast niezdecydowanych było najwięcej czyli 45,8%. Przedstawiciele starszych uczniów twierdzili, że: e-papierosy nie mają tak negatywnego wpływu na ludzki organizm, jak tradycyjne wyroby tytoniowe – 29%, są podobnie niebezpieczne, jak zwykłe papierosy – 29,6%, natomiast 41,1% nie miało zdania na ten temat.

3.2.6. Czas wolny i relacje z perspektywy uczniów

Na tematy związane z działaniem i szkodliwością substancji psychoaktywnych z młodszymi uczniami rozmawiali najczęściej rodzice (54,7%) i nauczyciele (32,5%). Na trzecim miejscu znalazła się odpowiedź: „Sam pozyskuję wiedzę na ten temat, np. z Internetu i telewizji” (19,8%). 30% uczniów z klas 4-6 było zostawionych samym sobie – nikt z nimi nie rozmawiał na ten temat. W przypadku uczniów ze starszej kohorty mamy do czynienia z podobną sytuacją. Najczęściej o problemach wynikających z używania alkoholu i narkotyków rozmawiali z nimi ich rodzice (55,5%) i nauczyciele (48,2%), bądź sami poszukiwali stosownej wiedzy w mediach (32,3%). Osób, które stwierdziły, że nikt z nimi nie przeprowadził rozmowy uświadamiającej na temat substancji psychoaktywnych było 18,3%. W kontekście organizowania działań profilaktycznych w najbliższej przyszłości warto zwrócić uwagę na fakt, że w młodszej grupie tylko 8,7% uczniów zdobywało wiedzę o alkoholu i narkotykach od specjalistów zaproszonych do szkoły z wykładami, warsztatami czy

²⁸ Tamże, s. 135. Ze względu na zaokrąglenia suma procentów może nie wynosić dokładnie 100%.

szkoleniami. W grupie starszej było ich już 29,1%.

Jak pokazują wyniki badań, w przypadku problemów z alkoholem, papierosami, narkotykami czy innymi substancjami psychoaktywnymi, uczniowie klas 4-6 zwróciliby się o pomoc do: rodziców/opiekunów (66,4%), znajomych/przyjaciół (23,3%), innych członków rodziny (21,4%), pedagoga szkolnego, psychologa, terapeuty, innego specjalisty (18,6%) oraz dziadków (17,8%). To pięć najczęstszych odpowiedzi w tej grupie wiekowej. Zwraca natomiast uwagę dość wysoki odsetek uczniów, którzy nie wiedzieli, od kogo mogliby otrzymać pomoc – 25,7%. Ankietowani ze starszej kohorty zaznaczali odpowiedzi w bardzo podobnym układzie: rodzice/opiekunowie (50,5%), przyjaciele/koledzy/koleżanki (25,9%), radziłbym/radziłabym sobie sam(-a) (25%), inni członkowie rodziny (13%) oraz dziadkowie (10,6%). Również w tym przypadku duża jest grupa uczniów, którzy nie wiedzą, do kogo zwróciliby się o pomoc. Ich odpowiedzi stanowiły ponad 27%.

W ankietach zwrócono się do młodzieży szkolnej z pytaniem dotyczącym jej potrzeb w kwestii profilaktyki uzależnień. Pytanie brzmiało następująco: „Jakiego rodzaju zajęć profilaktycznych brakuje w Twojej szkole?”. Młodszy uczniowie udzielili następujących odpowiedzi: „zajęć warsztatowych z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą” – 22,4%, „pogadank z wychowawcą” – 22,7%, „zajęć z wykorzystaniem form multimedialnych” – 18,9%, „zajęć z przedstawicielem Policji” – 18,2%, „spektakli lub musicali profilaktycznych” – 14,7%. Grupie 51,6% młodszych badanych nie brakowało żadnych zajęć profilaktycznych. Starsi uczniowie zaznaczali powyższe odpowiedzi w sposób następujący: „zajęć warsztatowych z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą” – 26,2%, „pogadank z wychowawcą” – 19,1%, „zajęć z wykorzystaniem form multimedialnych” – 16,5%, „zajęć z przedstawicielem Policji” – 15,7%, „spektakli lub musicali profilaktycznych” – 15,7%. Grupa, która nie miała dodatkowych potrzeb w zakresie profilaktyki to 51,7% badanych. Jest to wynik niemal identyczny jak ten dotyczący młodszej kohorty.

Z diagnozy wykonanej w marcu 2025 roku wynika, że znaczna część młodzieży szkolnej uczącej się w szkołach na terenie gminy Swarzędz bierze udział zajęciach pozalekcyjnych. Wśród uczniów z klas 4-6 są to przede wszystkim zajęcia: sportowe (np. piłka nożna, siatkówka, jazda konno, sztuki walki itp.) – 52,5%, umysłowe (np. dodatkowe lekcje języków, korepetycje, kółka naukowe itp.) – 40,4%, artystyczne (muzyczne, plastyczne, teatralne i aktorskie) – 17,4%, hobbystyczne (np. fotografia, szachy, historia kina itp.) – 11,3%. Do harcerstwa należało 8,8% młodszych ankietowanych, natomiast 23,4% uczniów z klas 4-6 nie uczestniczyło w żadnych zajęciach odbywających się poza lekcjami w szkole.

Uczniowie z końca podstawówki i ze szkół średnich najczęściej wybierali zajęcia: sportowe (39,2%), umysłowe (37,7%), artystyczne i hobbystyczne (obie odpowiedzi uzyskały 8,6%). Do harcerstwa należało 5,2% zapytywanych. W przypadku starszych uczniów widać wzrost liczby osób, które nie korzystają z oferty zajęć pozalekcyjnych. Ich odpowiedzi stanowiły 33,9%.

Jednocześnie warto zauważyć, że 85,8% badanych w młodszej kohorcie zadeklarowało, że ma hobby, któremu poświęca znaczną część czasu wolnego. Na to samo pytanie twierdząco odpowiedziało 74,2% ankietowanych ze starszej kohorty.

W trakcie przeprowadzania badań zapytano uczniów również o ich poczucie bliskości z członkami rodziny. Chodziło o wspólne spędzanie czasu, wspólne rozmowy czy pomoc w podejmowaniu życiowych decyzji. Analizując odpowiedzi uczniów z klas 4-6 widać, że 54,3% młodszych respondentów bardzo dobrze oceniało kwestię poczucia bliskości w kontakcie z członkami rodziny, 30,6% dobrze, 4,6%, trudno powiedzieć, 1,4% źle i 0,9% bardzo źle. 8,3% badanych wołało nie odpowiadać na to pytanie. W starszej grupie odpowiedzi rozkładały się już nieco inaczej. 39,9% ankietowanych oceniała poczucie bliskości w relacjach z rodziną bardzo dobrze, 34,4% dobrze, 7,7% trudno powiedzieć, 4,4% źle i 3,8% bardzo źle. 10% zapytywanych wołała nie udzielać odpowiedzi.

W większości młodzież szkolna uczęszczająca do szkół w Swarzędzu i sołectwach należących do gminy była wychowywana przez oboje rodziców lub opiekunów: 84,2% młodszych uczniów i 77,2% starszych. Osoby wychowywane tylko przez matkę stanowiły 7,1% w grupie młodszej i 11,5% w grupie starszej. Sytuacji, w których tylko ojciec wychowywał swoje dziecko, było znacznie mniej – tak odpowiedziało 0,6% uczniów młodszych i 1,5% starszych. Zastanawiający jest stosunkowo duży odsetek uczniów, którzy woleli nie udzielać odpowiedzi na to pytanie: 8% osób w grupie młodszej i 9,9% ankietowanych w grupie starszej.

Ostatnia kwestia przedstawiona w diagnozie problemów społecznych w gminie Swarzędz w odniesieniu do miejscowej młodzieży szkolnej dotyczyła statusu materialnego rodzin, z których pochodzą uczniowie. Na pytanie: „Jak oceniasz sytuację materialną (ilość pieniędzy) w swoim domu?”, przedstawiciele młodszej kohorty odpowiadali następująco: bardzo dobrze (41,7%), dobrze (33,7%), trudno powiedzieć (4,3%), źle (2,5%), bardzo źle (0,3%). 17,5% badanych w młodszej grupie wołało nie odpowiadać na to pytanie. Z kolei osoby należące do starszej kohorty zaznaczyły możliwe odpowiedzi w następujący sposób: bardzo dobrze (37%), dobrze (40,5%), trudno powiedzieć (5,2%), źle (2,3%), bardzo źle (1,6%). Natomiast 13,4% zapytywanych wołało nie udzielać odpowiedzi.

3.3. Rynek napojów alkoholowych w gminie Swarzędz

Zgodnie z Uchwałą Nr LVI/593/2018 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 2 października 2018 roku w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Swarzędz (*Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z 2018 roku poz. 7871 z dnia 15.10.2018 roku*) limity liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych są następujące:

- dla napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo – 150 zezwoleń, powyżej 4,5% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) – 150 zezwoleń oraz powyżej 18% zawartości alkoholu – 150 zezwoleń.
- w odniesieniu do napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży limity są następujące: dla napojów alkoholowych do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo – 50 zezwoleń, powyżej 4,5% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) – 50 zezwoleń oraz powyżej 18% zawartości alkoholu – 50 zezwoleń.

W 2024 roku w gminie Swarzędz wydano ogółem 104 zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych (rok wcześniej wydano ich 137), w tym 75 na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, a 29 w miejscu sprzedaży.

Tabela 3. Liczba zezwoleń na sprzedaż alkoholu wydanych w gminie Swarzędz w 2024 roku

Liczba wydanych zezwoleń								
1) poza miejscem sprzedaży				2) w miejscu sprzedaży				
według zawartości alkoholu				według zawartości alkoholu				
1. do 4,5% oraz piwo	2. 4,5-18% z wyjątkiem piwa	3. pow. 18%	4. razem	5. do 4,5% oraz piwo	6. 4,5-18% z wyjątkiem piwa	7. pow. 18%	8. razem	9. ogółem (suma kolumn 4 i 8)
25	26	24	75	13	9	7	29	104

Z kolei punktów, w których w 2024 roku w gminie Swarzędz można było kupić alkohol było łącznie 127. Oznacza to, że w minionym roku na jeden punkt sprzedaży napojów

alkoholowych przypadało 402 mieszkańców. Oznacza to, że mamy do czynienia z niewielką poprawą sytuacji w porównaniu z rokiem 2023, kiedy było ich 371.

Tabela 4. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Swarzędz w 2024 roku

Punkty z napojami alkoholowymi przeznaczonymi do spożycia								
	1) poza miejscem sprzedaży				2) w miejscu sprzedaży			
liczba punktów ogółem	liczba punktów	według zawartości alkoholu			liczba punktów	według zawartości alkoholu		
		do 4,5%	do 18%	pow.18%		do 4,5%	do 18%	pow.18%
127	93	89	93	83	34	34	24	14

Źródło: Stanowisko ds. Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu.

Każdy podmiot, który zamierza prowadzić dystrybucję napojów alkoholowych na terenie miasta i gminy Swarzędz, niezależnie od ich gatunku czy zawartości alkoholu, musi posiadać aktualne zezwolenie na sprzedaż, które wydaje burmistrz. To właśnie od decyzji władz miasta i gminy w dużej mierze zależy, jaka będzie dostępność alkoholu w przestrzeni miejskiej. Im więcej osób przypada na jeden punkt sprzedaży alkoholu, tym lepiej. Taki stan rzeczy oznacza, że w gminie znajduje się mniej sklepów, w których klienci mogą kupić napoje alkoholowe.

Tabela 5. Liczba mieszkańców na jeden punkt sprzedaży alkoholu w gminie Swarzędz

Rok	Liczba mieszkańców na jeden punkt sprzedaży ogółem	Liczba mieszkańców na jeden punkt sprzedaży o zawartości alkoholu powyżej 18%
2022	326	451
2023	371	430
2024	402	526

*Źródło: Stanowisko ds. Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu.
Stan na dzień 31.12.2024 r.*

3.4. Skala problemów alkoholowych i narkotykowych w gminie Swarzędz

Oszacowaniu skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Swarzędz służą między innymi. dane odnoszące się do procedury „Niebieskie Karty”. W 2024 roku funkcjonariusze Komisarzatu Policji w Swarzędzu przeprowadzili 460 interwencji domowych. 76 spośród nich dotyczyło przemocy domowej i skutkowało wszczęciem przez Policję procedury „Niebieskie Karty”.

Z kolei w całym 2024 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Swarzędz, a więc głównego podmiotu zajmującego się przemocą w gminie, wpłynęło 138 „Niebieskich Kart”, które zostały założone w 128 rodzinach. Należy również zwrócić uwagę na ważny fakt, że 61 procedur (44%) było bezpośrednio związanych z występowaniem problemu alkoholowego. Oznacza to, że domniemani sprawcy przemocy stosunkowo często znajdują się pod wpływem alkoholu, który dla wielu osób stanowi wyzwalacz agresji.

Tabela 6. Interwencje domowe podejmowane na terenie gminy Swarzędz

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Interwencje ogółem	4829	3 711	4 751	4 437
- w tym interwencje domowe	61	93	488	460
- w tym dotyczące przemocy domowej („Niebieskie Karty”)	47	86	73	76

Źródło: Komisariat Policji w Swarzędzu. Stan na dzień 31.12.2024 roku.

Statystyki Komisariatu Policji w Swarzędzu pokazują, że w 2024 roku do Izb Wyrzeźwień odwieziono 120 osób nietrzeźwych. Oznacza to spadek liczby osób w stosunku do poprzedniego roku sprawozdawczego o 15. Do miejsca zamieszkania odwieziono 11 osób, natomiast do placówek ochrony zdrowia zawieziono 3 osoby nietrzeźwe. Ostatni wskaźnik niestety jest bardzo niepokojący. W 2024 roku osiągnięta została najwyższa od co najmniej 7 lat liczba osób kierujących pojazdami mechanicznymi, będących pod wpływem alkoholu.

Tabela 7. Interwencje Policji w Swarzędzu w stosunku do osób będących pod wpływem alkoholu

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Osoby nietrzeźwe odwiezione do Izby Wyrzeźwień	139	104	135	120
Osoby nietrzeźwe odwiezione do miejsca zamieszkania	4	14	13	11
Osoby nietrzeźwe odwiezione do placówek ochrony zdrowia	0	3	1	3
Nietrzeźwi kierujący pojazdami mechanicznymi	52	43	65	66

Źródło: Komisariat Policji w Swarzędzu. Stan na dzień 31.12.2024 roku.

W 2024 roku policjanci z Komisariatu Policji w Swarzędzu podjęli 75 interwencji w związku z naruszeniem prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych. Przedstawione dane pokazują również, że liczba interwencji po dwóch dużych skokach w 2022 i 2023 roku, w ostatnim roku raportowanym zmniejszyła się, osiągając podobny poziom, jak ten sprzed dwóch lat.

Tabela 8. Interwencje Policji w związku z naruszeniem prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Wykroczenia z art. 43 ¹ .1	16	62	129	75

Źródło: Komisariat Policji w Swarzędzu. Stan na dzień 31.12.2024 roku.

Problem narkomanii w gminie Swarzędz nie osiąga takich rozmiarów, jak alkoholizm. Jednak kiedy dotyka już jakąś osobę, zaburza on poważnie funkcjonowanie jej i całej rodziny, która zмага się z problemem uzależnienia. Dlatego organizując pomoc terapeutyczną należy mieć na uwadze zarówno osoby uzależnione od narkotyków, jak i ich najbliższych (rodziców, rodzeństwo, współmałżonków, partnerów, dzieci), którzy na co dzień obserwują destrukcyjne zachowania będące wynikiem używania różnych substancji i próbują im zaradzić często nie mając fachowej wiedzy, jak właściwie to zrobić. Konieczne jest zatem, aby działania profilaktyczne w dalszym ciągu były kierowane do dzieci i młodzieży, którzy w okresie dorastania są bardzo podatni na negatywny wpływ otoczenia, szczególnie grupy rówieśniczej. Jak pokazują badania, jest to moment życia, w którym wiele osób młodych eksperymentuje z substancjami psychoaktywnymi, a takie zachowanie może przerodzić się w uzależnienie.

Tabela 9. Interwencje Policji w związku z posiadaniem substancji odurzających

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Przestępstwo z art. 62 ust. 1 i 2	21	14	15	18

Źródło: Komisarjat Policji w Swarzędzu. Stan na dzień 31.12.2024 roku.

Niepokojącym zjawiskiem, na które zwracają uwagę eksperci jest korzystanie z substancji psychoaktywnych przez coraz młodsze osoby. Zażywanie środków odurzających w młodym wieku, szczególnie przez dzieci, ma niewątpliwie negatywne konsekwencje – prowadzi do zahamowania rozwoju w wymiarze psychicznym, fizycznym i społecznym. Narkotyki występujące pod różnymi postaciami, rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży w szkołach czy w miejscach odwiedzanych przez młodych ludzi, stanowią obecnie obok alkoholu największe zagrożenie dla zdrowia i ładu moralnego młodego pokolenia.

Jak potwierdzają psychoterapeuci udział osób uzależnionych w terapii, szczególnie w grupach terapeutycznych, w konkretny sposób zwiększa ich szansę na wyjście z nałogu i osiągnięcie stabilizacji w życiu. Jednym z poważniejszych problemów, który bardzo często łączy się z używaniem substancji psychoaktywnych przez jednego z członków rodziny, jest współzależnienie osób najbliższych oraz przemoc skierowana przez uzależnionego w stosunku do osób, które znajdują się w jego otoczeniu. Większość rodziców dzieci i młodzieży uzależnionej nie podejmuje terapii. Najczęściej, pomimo tego, że widzą problem, usprawiedliwiają zarówno siebie, jak i swoje dzieci. Wypierają fakt jednorazowego lub kilkukrotnego kontaktu dziecka z narkotykami. Niestety często jest on sygnałem ostrzegawczym, a jego zlekceważenie może prowadzić do dramatu uzależnienia dziecka. Taka postawa rodziców znacznie utrudnia relację terapeutyczną i zmniejsza szansę na wyjście młodego człowieka z nałogu. Jak wskazują specjaliści, jedynie terapia całej rodziny przynosi pożądane efekty.

Trzeba powiedzieć, że obecnie, oprócz używania narkotyków, istotny problem stanowi również stosunkowo duże zainteresowanie młodzieży dopalaczami. Do ośrodków leczenia uzależnień zgłaszają się młodzi ludzie uzależnieni od tzw. nowych substancji psychoaktywnych (NSP). Terapia zarówno w przypadku narkotyków, jak i dopalaczy przebiega tak samo. Różnicę stanowi jednak fakt, że do produkcji dopalaczy często używane są substancje nieznane. Co za

tym idzie, specjaliści terapii uzależnień czy lekarze nie wiedzą do końca, co zawierają w sobie poszczególne dopalacze i jakie może być ich działanie na organizm. Ta sytuacja powoduje, że nie można przewidzieć wszystkich szkód i konsekwencji zdrowotnych, jakie mogą one wywoływać. Coroczne statystyki polskich szpitali potwierdzają jednak, że dużo przypadków zażycia dopalaczy kończy się walką pacjentów o życie albo ich śmiercią.

Główny Inspektor Sanitarny alarmuje, że w 2024 roku w Polsce odnotowano 2719 przypadków zatrucia substancjami psychoaktywnymi, w tym aż 557 zatrucia NSP i środkami zastępczymi²⁹. Oznacza to wzrost liczby zatrucia dopalaczami o ponad 100% w stosunku do poprzedniego roku.

3.5. Rozwiązywanie problemów i profilaktyka uzależnień

W gminie Swarzędz podejmowano konkretne działania mające na celu rozwiązywanie problemu uzależnienia. Podobnie jak w latach ubiegłych Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadziła rozmowy z osobami uzależnionymi od alkoholu, motywując je do podjęcia leczenia odwykowego. Do innych zadań Komisji należało prowadzenie spotkań kontrolnych osób uzależnionych, motywowanie klientów do uczestnictwa w spotkaniach grup AA, udzielanie osobom uzależnionym informacji i porad w sprawie podjęcia leczenia odwykowego w systemie stacjonarnym lub ambulatoryjnym, a także udzielanie pomocy w załatwianiu formalności związanych z podjęciem leczenia. Komisja prowadziła również rozmowy z osobami współuzależnionymi oraz udzielała im informacji o możliwych rozwiązaniach problemu.

W 2024 roku odbyło się 15 posiedzeń Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do Komisji wpłynęły 24 wnioski o podjęcie działań w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, w tym: 13 wniosków zostało złożonych przez rodziny, 9 wniosków przez instytucje, a 2 wnioski przez inne podmioty. Komisja podjęła rozmowy z 69 osobami (o 10 więcej niż w 2023 roku), w tym 24 osoby to klienci pierwszorazowi, a 45 osób to klienci kontynuujący spotkania. Leczenie ambulatoryjne podjęło 9 osób, natomiast sprawy 3 osób przekazano do Sądu Rodzinnego.

W Swarzędzu przy ul. Piaski 8 działa Centrum Zdrowia Psychicznego Instytutu Psychoedukacji, świadczące kompleksowe usługi w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego, Punktu Koordynacyjno-Zgłoszeniowego, Poradni Leczenia Uzależnień oraz Dziennego

²⁹ *Raport Głównego Inspektora Sanitarnego*, Główny Inspektor Sanitarny – Departament Nadzoru nad Chemikaliami, Warszawa 2025, s. 7.

Oddziału Leczenia Uzależnień. Kolejnym miejscem, które pomaga osobom uzależnionym jest Centrum Medyczne Persona. Centrum prowadzi ciągły nabór do grup dla: uzależnionych od alkoholu, dorosłych dzieci alkoholików, współuzależnionych (osób żyjących z uzależnionymi), osób cierpiących na zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia) oraz do grupy rozwojowej dla rodziców i dla młodzieży (nauka radzenia sobie ze stresem, odkrywanie potencjału itp.).

W Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu kontynuowana jest również działalność Punktów Konsultacyjnych, stanowiących zintegrowany system poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego. Dyżurujący w nich specjaliści udzielają pomocy osobom i rodzinom zmagającym się na co dzień z problemem alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy.

Poniżej przedstawiono dane z ostatnich czterech lat obrazujące liczbę osób korzystających ze wsparcia oferowanego przez Punkty Konsultacyjne oraz liczbę udzielonych porad.

Tabela 10. Mieszkańcy gminy korzystający z oferty Punktów Konsultacyjnych w Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu

Rodzaj punktu	Kategorie osób korzystających z poradnictwa	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin	Osoby uzależnione od alkoholu	34	31	49	38
	Osoby współuzależnione	24	29	19	23
	Osoby z innymi problemami	7	2	7	17
	Ogółem	65	62	75	78
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie	Ofiary przemocy	30	28	22	11
	Sprawcy przemocy	2	4	4	1
	Ogółem	32	32	26	12
	ŁĄCZNIE	97 osób	94 osoby	101 osób	90 osób

*Źródło: Punkty Konsultacyjne działające w Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu.
Stan na dzień 31.12.2024 roku.*

Charakter pracy punktów jest ściśle powiązany z diagnozą potrzeb i problemów mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży. Ich działalność w obecnym wymiarze jest jak najbardziej wystarczająca. Gmina Swarzędz jest bowiem gminą ościenną Poznania, w którym znajduje się wiele instytucji związanych z profilaktyką, leczeniem i terapią osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Z pewnością wielu mieszkańców naszej gminy, chcąc zachować anonimowość, poszukuje pomocy w zakresie terapii uzależnień właśnie poza Swarzędzem. Trzeba również zauważyć, że na terenie gminy Swarzędz funkcjonują terapeuci uzależnień pracujący w różnych poradniach specjalistycznych, które mają podpisany kontrakt z NFZ i również oferują pomoc bezpłatną.

Tabela 11. Porady indywidualne i grupowe udzielane w Punktach Konsultacyjnych w Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu

Wyszczególnienie	Liczba udzielonych porad	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin	Porady indywidualne	108	119	298	343
	Porady grupowe	25	20	13	0
	Ogółem	133	139	311	343
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie	Porady indywidualne	30	29	20	11
	Porady grupowe/rodzinne	2	3	6	1
	Ogółem	32	32	26	12
	ŁĄCZNIE	165 porad	171 porad	337 porad	355 porad

*Źródło: Punkty Konsultacyjne działające w Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu.
Stan na dzień 31.12.2024 roku.*

Oprócz Punktów Konsultacyjnych mieszkańcy gminy Swarzędz mogli skorzystać z bezpłatnej pomocy psychologicznej dostępnej w Centrum Usług Społecznych. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób, które skorzystały z pomocy w ciągu czterech ostatnich lat.

Tabela 9. Osoby korzystające z pomocy psychologicznej w Centrum Usług Społecznych

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Liczba osób	204 osoby	275 osób	212 osób	234 osoby

Źródło: Sprawozdania roczne psychologów prowadzących terapię w Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu. Stan na dzień 31.12.2024 roku.

Tabela numer 12 obrazuje z kolei rodzaj klientów, którzy korzystali z pomocy. Pokazuje ona, ilu z nich to klienci pierwszorazowi, a ilu to klienci biorący udział w spotkaniach w sposób systematyczny. Zestawienie prezentuje również liczbę udzielonych porad indywidualnych i grupowych. Z przedstawionych danych wynika, że w ciągu 2024 roku na terenie gminy Swarzędz mieliśmy do czynienia ze znacznym wzrostem liczby osób korzystających z pomocy psychologicznej w stosunku do roku poprzedniego. Natomiast analizując charakter spotkań klientów z psychologami widzimy wyraźnie, że były to w przeważającej części spotkania indywidualne.

Tabela 12. Kategorie odbiorców i liczba porad udzielonych w ramach pomocy psychologicznej dostępnej w Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu

Wyszczególnienie	Rodzaj klientów i porad	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Kategoria odbiorców	Klienci pierwszorazowi	83	110	97	66
	Klienci stale korzystający z porad	121	165	115	168
	OGÓŁEM	204	275	212	234
Typ działań	Porady indywidualne	513	598	623	829
	Porady grupowe i rodzinne	32	123	63	155
	OGÓŁEM	545	721	686	984

Źródło: Sprawozdania roczne psychologów prowadzących terapię w Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu. Stan na dzień 31.12.2024 roku.

Jednocześnie w ramach *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii* podejmuje się działania mające na celu zapewnienie odpowiedniego wsparcia dzieciom z rodzin z problemem uzależnienia w ramach placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz socjoterapeutycznych.

W ciągu całego roku szkolnego we wszystkich szkołach podstawowych w gminie Swarzędz realizowane są programy profilaktyczne rekomendowane przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. W ramach systemu rekomendacji dokonywana jest ocena programów promocji zdrowia psychicznego, profilaktyki uzależnień (profilaktyka narkomanii, profilaktyka problemów alkoholowych) oraz programów profilaktyki innych zachowań problemowych (ryzykownych) dzieci i młodzieży.

Głównymi celami rekomendacji jest podniesienie jakości programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, większe upowszechnienie sprawdzających się (efektywnych) programów profilaktycznych oraz popularyzacja wiedzy na temat skutecznych strategii profilaktyki. Poniżej przedstawiono zestawienie danych ilościowych odnoszących się do programów rekomendowanych przeprowadzanych w szkołach w gminie Swarzędz.

Tabela 13. Programy profilaktyczne rekomendowane przez KCPU
w szkołach na terenie gminy Swarzędz

Lp.	Nazwa programu	Liczba uczniów biorących udział w programie
1.	„Spójrz inaczej” dla klas I-III	290 osób
2.	„Spójrz inaczej” dla klas IV-VI	365 osób
3.	„Wspomaganie rozwoju psychospołecznego dzieci nieśmiałych”	46 osób
4.	„Przyjaciele Zippiego”	459 osób
5.	„Iskra Odporności”	205 osób
6.	„Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej”	592 osoby

Lp.	Nazwa programu	Liczba uczniów biorących udział w programie
7.	„Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”	7 osób
OGÓŁEM		1964 osób

Źródło: Sprawozdania pedagogów szkolnych ze szkół podstawowych z terenu miasta i gminy Swarzędz

W ramach struktury Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu działają świetlice z programem profilaktycznym i socjoterapeutycznym. Placówki te oferują pomoc dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym znajdującym się w trudnej sytuacji emocjonalnej, społecznej czy ekonomicznej. Poprzez prowadzenie zajęć psychoprofilaktycznych i socjoterapeutycznych świetlice wspomagają wszechstronny rozwój dziecka, pomagają rozwijać zainteresowania i radzić sobie z problemami, które przynosi codzienność. Świetlice są miejscami, w których uczestnicy mają zapewnioną pomoc w odrabianiu lekcji i wyrównywaniu braków w nauce. Opiekunowie prowadzą dialog z dziećmi i pomagają im poszukiwać pozytywnych rozwiązań różnych sytuacji problemowych. W większości placówek kładzie się akcent na rozwijanie zainteresowań uczestników i organizowanie im czasu wolnego w sposób interesujący i twórczy.

Poniżej przedstawiono dane na temat liczby dzieci i młodzieży korzystających z oferty świetlic działających w gminie Swarzędz.

Tabela 14. Dzieci biorące udział w programach profilaktycznych, opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych

Wyszczególnienie	Liczba uczestników			
Nazwa placówki	2021	2022	2023	2024
Placówka Wsparcia Dziennego „Nasza Dziupła” w Swarzędzu	51	47	35	41
Świetlica integracyjno-terapeutyczna w Gruszczyńcu	9	15	16	18
Międzypokoleniowe Centrum „Pogodna” w Swarzędzu	Nd.	48	16	51

Świetlica Wiejska w Uzarzewie z programem profilaktycznym	15	15	42	43
Świetlica Wiejska w Wierzonce z programem profilaktycznym	15	19	15	12
Świetlica Wiejska w Gortatowie z programem profilaktycznym dla dzieci	Nd.	Nd.	Nd.	40
Świetlica Wiejska w Jasinie z programem profilaktycznym dla dzieci	Nd.	Nd.	Nd.	11
Świetlica Wiejska w Garbach z programem profilaktycznym dla dzieci	Nd.	Nd.	Nd.	7
Pracownia Modelarska „Tukan” w Swarzędzu	18	18	18	28
Ogółem	108	162	142	251

Źródło: Sprawozdania roczne Sekcji Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu. Stan na dzień 31.12.2024 roku.

W strukturze Centrum Usług Społecznych działa Klub Integracji Społecznej. To miejsce, w którym można uzyskać pomoc w różnych aspektach życia – od poszukiwania pracy i nauki nowych umiejętności, po wsparcie w sprawach urzędowych i kwestiach związanych z integracją społeczną. Dzięki działaniom Klubu uczestnicy mogą zdobyć nowe kompetencje, zwiększyć swoją samodzielność, poprawić jakość życia i poczuć się pewniej na rynku pracy oraz w różnych sytuacjach społecznych. Oferta Klubu obejmuje: wsparcie w uzyskaniu lub zmianie zatrudnienia, zajęcia komputerowe i naukę obsługi Internetu, wsparcie w sprawach urzędowych, warsztaty ekologiczno-kreatywne, wsparcie dla cudzoziemców, warsztaty kulinarne w duchu zero waste, kawiarenkę naprawczą oraz Swa-dzielnię.

Niezwykle ważnym miejscem podnoszącym jakość działań mających na celu reintegrację zawodową osób zmagających się z chorobą alkoholową czy innymi uzależnieniami jest Centrum Integracji Społecznej. Placówka mieszcząca się w Swarzędzu przy ulicy Mickiewicza skupia osoby, którym z różnych powodów jest trudniej funkcjonować w społeczeństwie. Są to przede wszystkim osoby: uzależnione, z zaburzeniami psychicznymi, długotrwale bezrobotne, z niepełnosprawnościami, zwolnione z zakładów karnych, bezdomne oraz uchodźcy. Każdy uczestnik Centrum ma zapewnione: świadczenie integracyjne, badania medycyny pracy, jeden, bezpłatny posiłek w ciągu dnia, odzież roboczą i szkolenie BHP.

Praca jaką wykonują na co dzień to: odchwaszczanie, oczyszczanie kostki brukowej, koszenie trawy, nawadnianie roślin, nasadzenia roślin, grabienie liści, zakładanie łąk kwiatowych, sprzątanie terenów zewnętrznych i pomieszczeń wewnętrznych, odśnieżanie, renowacja mebli tapicerowanych, wykonywanie drewnianych doniczek i osłonek na wymiar, tworzenie mebli ogrodowych z palet, drobne prace remontowe.

Analiza aktualnej sytuacji w gminie Swarzędz pokazuje jednoznacznie, że nadal występują problemy wymagające kontynuowania działań interdyscyplinarnych. Do najważniejszych z nich należą: utrzymująca się na wysokim poziomie liczba osób pijących ryzykownie i szkodliwie, spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież, liczba rodzin dysfunkcyjnych dotkniętych uzależnieniem, liczba przypadków przemocy w rodzinie ściśle skorelowanych z używaniem alkoholu przez sprawców oraz łamanie prawa przez osoby będące pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych (np. kierowanie samochodem w stanie po użyciu alkoholu). Coraz częstszym i nagłym problemem stają się uzależnienia behawioralne.

3.6. Rekomendacje

Na podstawie danych przedstawionych w diagnozie i w sprawozdaniach poszczególnych podmiotów zajmujących się bezpośrednio lub pośrednio kwestią uzależnień sformułowano konkretne rekomendacje. Przede wszystkim przewidują one kontynuowanie bądź zintensyfikowanie:

- działań na rzecz zwiększenia dostępności terapeutycznej i psychospołecznej dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności oraz ich rodzin;
- systematycznego monitoringu rzeczywistej skali problemów uzależnień (od alkoholu, narkotyków, leków, dopalaczy i czynności) na terenie gminy Swarzędz oraz potrzeb środowiska lokalnego w zakresie ich rozwiązywania, poprzez stałą współpracę z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na tym polu;
- działań mających na celu reintegrację zawodową i społeczną rodzin z problemem uzależnień, które zagrożone są wykluczeniem społecznym, poprzez wspieranie systemu pomocy społecznej oraz działalność Centrum Integracji Społecznej i Klubu Integracji Społecznej;
- działań zapobiegających negatywnym zjawiskom z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego, między innymi poprzez patrole i interwencje Policji i Straży Miejskiej na terenie miasta i gminy w przypadku zauważenia lub otrzymania zgłoszenia o łamaniu

przepisów prawa;

- działań w ramach programów profilaktyki uzależnień prowadzonych w placówkach oświatowych, tak aby objąć nimi jak największą liczbę dzieci i młodzieży, a do współpracy zaangażować większą grupę rodziców/opiekunów;
- realizacji długoterminowych i kompleksowych działań profilaktycznych w szkołach, opartych na rzetelnej diagnozie, kładących większy nacisk na problematykę uzależnień (zarówno uzależnień od substancji psychoaktywnych, jak i uzależnień behawioralnych) oraz programów ukierunkowanych na rozwijanie umiejętności społecznych, w tym naukę zachowań asertywnych, rozwiązywanie konfliktów bez przemocy, budowanie zespołu klasowego oraz rozwijanie indywidualnych kompetencji psychologicznych m.in. sposobów radzenia sobie ze stresem;
- realizacji programów skierowanych do rodziców i opiekunów, dotyczących wsparcia w wychowywaniu dzieci i młodzieży, mających problemy psychologiczne, w tym używających alkoholu i stosujących przemoc;
- realizacji programów szkoleniowych adresowanych do właścicieli i pracowników małych sklepów osiedlowych, pracowników sklepów wielkopowierzchniowych, stacji paliw, właścicieli i pracowników lokali gastronomicznych w zakresie m.in. zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim;
- realizacji programów profilaktycznych (profilaktyka uniwersalna i selektywna) przedstawionych w ofercie Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz w Systemie Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Zdrowia Psychicznego Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom;;
- tworzenia i finansowania działalności świetlic socjoterapeutycznych oraz tych z programem profilaktycznym, zapewniających dzieciom, zwłaszcza z rodzin dysfunkcyjnych, bezpieczny sposób spędzania czasu po zajęciach szkolnych (w tym dożywianie dzieci biorących udział w zajęciach);
- realizacji działań profilaktycznych mających na celu zaangażowanie społeczne i obywatelskie młodzieży (Młodzieżowy Budżet Obywatelski Gminy Swarzędz) oraz umożliwienie jej bezpiecznego, ciekawego i twórczego spędzania czasu wolnego (Klub Młodzieży);
- realizowania i finansowania programów profilaktyki przemocy w rodzinie;
- podnoszenia kompetencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- finansowania różnych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży stanowiących

alternatywę dla form niosących ze sobą niebezpieczeństwo używania substancji psychoaktywnych lub stanowiących źródło uzależnień behawioralnych;

- organizowanie i wspieranie działań służących promocji zdrowego stylu życia, utrwalanie postaw abstynenckich w środowisku dzieci i młodzieży,
- działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do ogółu społeczności lokalnej poprzez między innymi upowszechnianie informacji o możliwościach pomocy osobom/rodzinom z problemem uzależnień lub przemocą w rodzinie;
- stałej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych, która ułatwi opracowanie kolejnych gminnych programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii zgodnie z potrzebami mieszkańców, we współpracy z innymi podmiotami.

3.7. Lokalna lista zasobów instytucjonalnych – podmioty przewidziane do realizacji *Gminnego Programu*

W tabeli zamieszczonej poniżej przedstawiono zasoby instytucjonalne (nazwy jednostek oraz obszary ich działania), które umożliwiają sprawną realizację *Gminnego Programu*.

Tabela 15. Zasoby instytucjonalne w gminie Swarzędz oraz obszary ich działania

Zasoby instytucjonalne	Obszar działania
Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	• Wczesna diagnoza, • Poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, • Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne, • Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej, • Sekcja Wspierania Rodziny – asystenci rodziny, • Wydawanie ulotek i broszur edukacyjno-informacyjnych.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	• Wczesna diagnoza, • Poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, • Dostęp do informacji na temat form pomocy, • Realizacja działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin	• Rehabilitacja, • Poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, • Dostęp do informacji na temat form pomocy.

Zasoby instytucjonalne	Obszar działania
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie	• Poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, • Poradnictwo, • Pomoc w redagowaniu pism procesowych, przekazywanie informacji dotyczących innych form pomocy.
Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Swarzędz	• Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, • Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych, • Podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą, • Opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy, • Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.
Placówka Wsparcia Dziennego „Nasza Dziupla”	• Organizacja czasu wolnego poprzez prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych oraz treningów umiejętności, • Pomoc w nauce, • Organizacja zabaw i zajęć sportowych, • Stwarzanie warunków do rozwoju zainteresowań, • Kształtowanie postaw prospołecznych, • Prowadzenie edukacji i udzielanie wsparcia dla rodzin, • Terapia pedagogiczna, psychologiczna, socjoterapia oraz inne zajęcia zgodnie z ustalonymi indywidualnymi programami korekcyjnymi podopiecznych, • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
Świetlice realizujące program socjoterapeutyczny i opiekuńczo-wychowawczy	• Profilaktyka poprzez prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych, • Profilaktyka poprzez prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, • Angażowanie dzieci i młodzieży w działalność profilaktyczną poprzez twórczy rozwój, • Promowanie idei wolontariatu, • Realizacja projektów Europejskiego Korpusu Solidarności, • Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
Centrum Międzypokoleniowe „Pogodna”	• Profilaktyka poprzez prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych, • Profilaktyka poprzez prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, • Angażowanie dzieci i młodzieży w działalność profilaktyczną poprzez twórczy rozwój, • Promowanie idei wolontariatu, • Współpraca z wolontariuszami Europejskiego Korpusu Solidarności, • Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
Centrum Integracji Społecznej w Swarzędzu	• Reintegracja społeczna, • Kształcenie umiejętności niezbędnych do pełnienia ról społecznych, • Nauka planowania i gospodarowania dochodami, • Integracja zawodowa, • Nauka nowych umiejętności zawodowych umożliwiających przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji, • Zapobieganie wykluczeniu społecznemu.
Klub Integracji Społecznej	• Reintegracja społeczna i zawodowa, • Wsparcie w uzyskaniu lub zmianie zatrudnienia, • Wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych, • Zajęcia ekologiczno-kreatywne, • Wsparcie dla cudzoziemców,

Zasoby instytucjonalne	Obszar działania
	- Warsztaty kulinarne, - Zapobieganie wykluczeniu społecznemu.
Swarzędzki Klub Rodziny	- Zajęcia mające na celu wspieranie rozwoju dzieci, - Aktywności wspierające integrację rodzin, - Alternatywne sposoby kreatywnego i rodzinnego spędzania czasu.
NOWY ŚWIAT 10 - Klub Młodzieży	- Twórcze spędzanie czasu wolnego, - Warsztaty kreatywne dla młodzieży, - Zdobywanie nowych umiejętności, - Nawiązywanie nowych znajomości, - Miejsce do odpoczynku, rekreacji i nauki, - Aktywizacja obywatelska młodzieży.
Klub Rozwoju Cyfrowego „CyberSwarzędz”	- Wspieranie uczenia się przez całe życie, - Udzielanie wsparcia merytorycznego w rozwoju kompetencji cyfrowych, - Podnoszenie i zmiany kwalifikacji dla wszystkich z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, - Edukacja technologiczna w formie indywidualnych konsultacji i warsztatów grupowych dostosowanych do potrzeb uczestników, - Prowadzenie punktu doradztwa technologicznego w zakresie oprogramowania i sprzętu, - Organizacja i prowadzenie szkoleń tematycznych.
Środowiskowy Dom Samopomocy	- Wspieranie uczestników i ich rodzin oraz kompensowanie skutków niepełnosprawności w sferze zdrowia psychicznego, - Podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, - Stymulowanie rozwoju osobistego, - Wsparcie terapeutyczne i psychologiczne, szczególnie w sytuacjach kryzysowych, - Integracja osób z zaburzeniami psychicznymi ze społecznością lokalną.
Dzienny Dom „Senior-WIGOR”	- Aktywizacja osób powyżej 60. roku życia, nieaktywnych zawodowo, - Zapobieganie dezintegracji społecznej, - Pomoc w rozwiązywaniu codziennych problemów utrudniających funkcjonowanie, - Utrzymanie i rozwijanie sprawności psychofizycznej, - Stworzenie warunków sprzyjających samorealizacji uczestników, przy wykorzystaniu ich zainteresowań, wiedzy i umiejętności.
Dzienny Dom Pomocy	- Zaspokojenie potrzeb życiowych: bezpieczne i godne spędzanie czasu, - Usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne, w tym pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, - Udział w zajęciach aktywizujących: muzycznych, plastycznych, wspierających ruchowo, - Dostęp do książek i środków przekazu, - Organizacja imprez okolicznościowych, rekreacyjnych oraz towarzyskich, - Pomoc we wzmacnianiu samodzielności życiowej,

Zasoby instytucjonalne	Obszar działania
	Pomoc psychologiczna, poradnictwo i wsparcie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych oraz bieżących spraw życia codziennego.
Szkoły	- Profilaktyka, - Wczesna diagnoza, - Wdrażanie szkolnych programów profilaktycznych.
Policja, Straż Miejska	- Monitorowanie obiektów handlu detalicznego w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim i nietrzeźwym, - Ograniczanie podaży, - Podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	- Wczesna diagnoza, - Poprawa jakości życia członków rodzin osób uzależnionych.
Centrum Zdrowia Psychicznego Instytutu Psychoedukacji	- Usługi z zakresu zdrowia psychicznego i terapii uzależnień, - Opieka pacjentów w ramach leczenia uzależnienia od alkoholu, - Wsparcie psychologiczne i psychiatryczne.
Centrum Medyczne Persona	- Usługi z zakresu psychoterapii, psychologii, psychiatrii, - Leczenie uzależnień, - Logopedia.
Poradnia Lekarza Rodzinnego	- Udzielanie niezbędnych informacji dotyczących dostępnej pomocy, - Stawianie wczesnej diagnozy.
Lokalne organizacje trzeźwościowe	- Grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i zachowań, - Pomoc rodzinom osób uzależnionych.
Organizacje pozarządowe	- Poradnictwo, - Poprawa jakości życia członków rodzin osób uzależnionych, - Profilaktyka i promocja zdrowego stylu życia, - Zapobieganie wykluczeniu społecznemu.
Biblioteka Pedagogiczna Biblioteka Publiczna	Udostępnienie literatury z zakresu problematyki uzależnień.

4. Prezentacja *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029*

4.1. Adresaci *Gminnego Programu*

Problemy związane z używaniem substancji psychoaktywnych oraz z zachowaniami kompulsywnymi dotyczą znacznej części społeczeństwa, dlatego niniejszy program skierowany jest do wszystkich mieszkańców gminy Swarzędz, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym spotykają się z problemem nadużywania alkoholu oraz jego konsekwencjami, a także do wszystkich osób zainteresowanych problematyką alkoholową. Głównymi adresatami dokumentu są:

- Władze miasta i gminy Swarzędz,
- Radni Rady Miejskiej w Swarzędzu,
- Dzieci i młodzież zagrożeni uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i czynności oraz ich rodzice, opiekunowie, pedagodzy szkolni i nauczyciele,
- Osoby dorosłe zagrożone uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i czynności, w tym osoby spożywające alkohol w sposób szkodliwy lub ryzykowny,
- Osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków lub innych substancji psychoaktywnych oraz od czynności,
- Osoby współuzależnione i Dorosłe Dzieci Alkoholików,
- Ofiary i świadkowie przemocy,
- Osoby zawodowo zajmujące się problematyką uzależnień,
- Osoby uzależnione, które ukończyły terapię, na przykład trzeźwi alkoholicy,
- Wszyscy mieszkańcy miasta i gminy Swarzędz.

4.2. Cel główny *Gminnego Programu*

Celem głównym *Gminnego Programu* jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania narkotyków oraz spełniania różnych czynności w sposób kompulsywny poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Swarzędz oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych.

4.3. Cele strategiczne *Gminnego Programu*

1. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób nadużywających alkoholu, uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członków ich rodzin poprzez zapewnienie im wsparcia i pomocy specjalistycznej.
2. Ograniczenie powszechności zjawiska nadużywania alkoholu i narkotyków oraz jego skutków poprzez konsekwentne podnoszenie świadomości mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie szkodliwości zdrowotnej i społecznej substancji psychoaktywnych.

4.4. Cele szczegółowe *Gminnego Programu*

1. Umożliwienie osobom nadużywającym i uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych.
2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych.
3. Wspomaganie podmiotów, których działalność służy rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i czynności.

4.5. Zadania wynikające z *Gminnego Programu*

W ramach powyższych celów przyjmuje się do realizacji następujące zadania:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują uzależnienia od alkoholu, narkotyków czy czynności pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności w zakresie ochrony przed przemocą rodzinną.
3. Doskonalenie i upowszechnianie standardów pracy interdyscyplinarnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

5. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkotykowych lub behawioralnych.
6. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem, wykluczeniem społecznym oraz integrowanie ich ze społecznością lokalną poprzez wykorzystanie pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.
7. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
8. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie Centrum Integracji Społecznej w Swarzędzu.

Cel 1. Umożliwienie osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych.

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności.

- Prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom uzależnionym, w tym również uzależnionym krzyżowo w ramach Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin,
- Wspieranie placówek leczenia odwykowego (np. poprzez finansowanie dodatkowych programów ofert terapeutycznych dla młodzieży używającej substancji psychoaktywnych),
- Dofinansowanie programów terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz od czynności,
- Promocja usług świadczonych w ramach leczenia odwykowego,
- Udzielanie pomocy w organizacji i funkcjonowaniu grup wsparcia dla osób uzależnionych,
- Wspieranie innych przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu

społecznemu oraz reintegrację społeczną i zawodową osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności oraz ich rodzin (np. poprzez ofertę Klubu Integracji Społecznej oraz Centrum Integracji Społecznej),

- Dofinansowanie kursów i szkoleń specjalistycznych dla przedstawicieli wybranych zawodów w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień.

2. Udzielanie rodzinom, w których wystąpiły problemy alkoholowe, narkotykowe czy behawioralne pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

- Podejmowanie działań interwencyjnych, mobilizujących osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków i czynności do podejmowania leczenia odwykowego,
- Kierowanie na badania psychologiczne i psychiatryczne osób, co do których wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- Prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy psychologicznej członkom rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu, innych środków psychoaktywnych oraz czynności w ramach Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin,
- Prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom doświadczającym przemocy domowej w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy Domowej,
- Zapewnienie osobom uzależnionym i członkom ich rodzin dostępu do pomocy prawnej, w szczególności w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie,
- Udzielanie pomocy w organizowaniu i funkcjonowaniu grup wsparcia dla osób współuzależnionych, w tym wspieranie programów dla Dorosłych Dzieci Alkoholików,
- Tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych, świetlicy integracyjno-terapeutycznej, placówki wsparcia dziennego oraz klubu młodzieży dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnienia,
- Wspieranie i konsekwentne wdrażanie procedur interwencji w przypadku przemocy domowej (procedura „Niebieskie Karty”) przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracowników socjalnych oraz funkcjonariuszy Policji,
- Dofinansowanie szkoleń specjalistycznych w zakresie pracy terapeutycznej z dziećmi

z rodzin z problemem uzależnienia,

- Prowadzenie edukacji społecznej w zakresie zwiększenia świadomości na temat zjawiska przemocy rówieśniczej,
- Opracowywanie, wdrażanie i finansowanie programów profilaktyki przemocy, np. warsztatów umiejętności rodzicielskich, szkoleń dla rodziców na temat radzenia sobie z trudnymi sytuacjami wychowawczymi czy rozwiązywania konfliktów,
- Prowadzenie działań związanych z ewaluacją programów pomocy dla dzieci z rodzin, w których występuje uzależnienie oraz programów badawczych dotyczących psychospołecznego funkcjonowania dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, narkotykowym lub behawioralnym,
- Podnoszenie kompetencji wychowawców świetlic i placówki wsparcia dziennego w zakresie pracy z dzieckiem pochodzącym z rodziny, w której występuje problem uzależnienia.

3. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie tych osób ze środowiskiem lokalnym przy wykorzystaniu pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

- Zapewnienie profesjonalnej pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych poprzez działania pracowników socjalnych z Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu,
- Objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnień, biorących udział w programach socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych,
- Zapewnienie profesjonalnej pomocy w zakresie doradztwa zawodowego osobom nadużywającym alkoholu i uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz ich rodzinom poprzez działania Klubu Integracji Społecznej.

Wskaźniki realizacji celu:

- liczba osób używających środków psychoaktywnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności,
- liczba rodzin, w których występuje problem uzależnienia,
- liczba udzielonych porad indywidualnych i grupowych w ramach Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin,
- liczba dofinansowanych programów terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej

uzależnieniami,

- liczba osób skierowanych na badania psychologiczne i psychiatryczne, co do których wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i/lub narkotyków,
- liczba osób, które skorzystały z porad i pomocy psychologicznej oferowanej przez Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin,
- liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego do spraw Przemocy Domowej,
- liczba interwencji z powodu przemocy w rodzinie w ramach Punktu Konsultacyjnego do spraw Przemocy Domowej,
- liczba udzielonych porad indywidualnych i grupowych w ramach Punktu Konsultacyjnego do spraw Przemocy Domowej,
- liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba osób uzależnionych i członków ich rodzin, które skorzystały z pomocy prawnej,
- liczba działających grup wsparcia dla osób współuzależnionych,
- liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach w świetlicach, placówce wsparcia dziennego i klubie młodzieży,
- liczba osób nadużywających alkoholu, uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członków ich rodzin objętych pomocą społeczną,
- liczba dzieci uczestniczących w programach opiekuńczo-wychowawczych oraz socjoterapeutycznych,
- liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem,
- liczba osób z problemem alkoholowym, narkotykowym lub behawioralnym, które skorzystały z pomocy Centrum Integracji Społecznej i Klubu Integracji Społecznej,
- liczba osób z rodzin z problemem alkoholowym, narkotykowym lub behawioralnym które otrzymały zatrudnienie,
- liczba grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych,
- liczba osób, co do których prowadzono postępowanie zobowiązujące do leczenia odwykowego,
- liczba realizowanych programów rekomendowanych dotyczących zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży,
- liczba osób korzystających z dofinansowania do szkoleń z zakresu pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin,
- liczba sfinansowanych i wdrożonych warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje rodzicielskie,
- liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje rodzicielskie,

- liczba przeprowadzonych ewaluacji programów pomocy i programów badawczych,
- liczba wychowawców świetlic korzystających ze szkoleń podnoszących kompetencje pracy terapeutycznej z dziećmi z rodzin z problemem uzależnienia,
- liczba osób nadużywających alkoholu, uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członków ich rodzin objętych pomocą społeczną,
- liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem,
- liczba osób z problemem alkoholowym, narkotykowym lub behawioralnym, które skorzystały z pomocy Centrum Integracji Społecznej i Klubu Integracji Społecznej.

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych.

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także prowadzenie działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

- Przeprowadzanie na terenie szkół podstawowych i ponadpodstawowych programów profilaktycznych rekomendowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom,
- Przeprowadzanie działań korekcyjno-wychowawczych skierowanych do uczniów eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi oraz przejawiających zachowania kompulsywne,
- Prowadzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych z programem socjoterapeutycznym, świetlic socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnień, w tym przeprowadzanie i finansowanie remontów i doposażania placówek,
- Prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych odwołujących się do strategii profilaktycznych,
- Dofinansowanie wyjazdów o charakterze profilaktycznym będących integralną częścią

realizowanych całorocznych programów profilaktycznych,

- Wspieranie i inicjowanie różnych form profilaktyki rówieśniczej (programów i przedsięwzięć profilaktycznych realizowanych przez młodzież oraz wspieranie rozwoju i działalności wolontariatu),
- Podnoszenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i pedagogów w zakresie wdrażania skutecznych strategii profilaktycznych w pracy z dziećmi i młodzieżą,
- Propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, w szczególności ze środowisk zagrożonych uzależnieniami oraz organizowanie zdrowych i bezpiecznych form spędzania czasu wolnego,
- Wdrażanie programów dotyczących rozwoju umiejętności interpersonalnych, treningów umiejętności społecznych oraz rozwoju osobistego nastolatków,
- Realizowanie programów edukacyjno-profilaktycznych dla rodziców, bazujących na rozwijaniu umiejętności wychowawczych, wspieraniu abstynencji dziecka i kształceniu odpowiednich postaw normatywnych związanych z uzależnieniami oraz podejmowanie działań edukacyjnych wśród rodziców dzieci, które piją alkohol i upijają się, mają kontakt z narkotykami, są zagrożone uzależnieniami behawioralnymi,
- Wdrażanie programów dotyczących poprawy umiejętności wychowawczych i sprawowania kontroli nad dziećmi przez rodziców,
- Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych oraz udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką uzależnień oraz organizowanie lokalnych wydarzeń profilaktycznych dla młodzieży,
- Prowadzenie badań związanych zwłaszcza z diagnozą zachowań problemowych, używaniem substancji psychoaktywnych i spełnianiem czynności w sposób kompulsywny (uzależnienia behawioralne) przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych,
- Edukacja publiczna społeczności lokalnej w zakresie problematyki alkoholowej poprzez publikację artykułów z zakresu profilaktyki uzależnień na stronie internetowej Centrum Usług Społecznych i Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu oraz w gazecie „Prosto z Ratusza”,
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych na terenie gminy Swarzędz,
- Przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18. roku życia w sklepach i innych punktach dystrybucji na terenie gminy Swarzędz,

- Prowadzenie stałego, medialnego systemu informowania o działaniach podejmowanych na terenie gminy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych, tj.: umieszczanie informacji, ogłoszeń i artykułów na stronie internetowej Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu i gminy Swarzędz oraz w gazecie „Prosto z Ratusza”,
- Prowadzenie poradnictwa związanego z problematyką uzależnień,
- Organizowanie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości kierowców,
- Prowadzenie badań diagnostycznych w celu identyfikacji zachowań problemowych, związanych z używaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych,
- Prowadzenie badań diagnostycznych w celu identyfikacji zachowań problemowych, związanych z kompulsywnym wykonywaniem czynności (uzależnienia behawioralne) oraz ewaluacja programów profilaktycznych,
- Inicjowanie działań na rzecz systematycznego podejmowania interwencji przez funkcjonariuszy Policji oraz Straży Miejskiej w sytuacjach spożywania alkoholu w miejscach publicznych poprzez wypracowanie bliskiej współpracy służb, w celu wspólnego ustalenia strategii zwiększającej skuteczność egzekucji prawa w zakresie spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych,
- Włączenie społeczne dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez realizację Szkolnych Budżetów Obywatelskich,
- Organizowanie „Śniadań na trawie” mających na celu integrację społeczną i profilaktykę uzależnień,
- Animacja i integracja społeczności lokalnej w odniesieniu do profilaktyki uzależnień poprzez organizowanie integracyjnych imprez sąsiedzkich, takich jak „Dzień Sąsiada”.

2. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów prawa określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.) oraz występowania przed sądem o charakterze oskarżyciela publicznego.

- Lustracja obiektów handlowych pod kątem realizacji zapisów ustawy zabraniających reklamy i promocji napojów alkoholowych, z wyjątkiem piwa, w zakresie określonym w art. 13¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,

- Monitorowanie liczby wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,
- Monitorowanie zgodności usytuowania na terenie miasta i gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z art. 18 ust. 3a ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Kontrola obiektów handlu detalicznego i zakładów gastronomicznych w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym lub niepełnoletnim, jak również na kredyt i pod zastaw,
- Występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach sądowych związanych z nadużywaniem alkoholu, jak również z nieprzestrzeganiem przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

Wskaźniki realizacji celu:

- liczba uczniów korzystających z oferty szkolnych programów profilaktycznych,
- liczba szkół oraz innych placówek opiekuńczo-wychowawczych realizujących szkolne programy profilaktyczne,
- liczba nauczycieli przeszkolonych w zakresie realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych,
- liczba uczniów biorących udział w rekomendowanych programach profilaktycznych,
- liczba szkół realizujących rekomendowane programy profilaktyczne,
- liczba działań korekcyjno-wychowawczych skierowanych do uczniów eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi oraz przejawiających zachowania kompulsywne,
- liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- liczba pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych odwołujących się do strategii profilaktycznych,
- liczba dofinansowanych wyjazdów o charakterze profilaktycznym,
- liczba dzieci i młodzieży korzystających z letnich wyjazdów o charakterze socjoterapeutycznych,
- liczba programów i przedsięwzięć profilaktycznych realizowanych przez młodzież,

- liczba uczniów zaangażowanych w wolontariat,
- liczba nauczycieli przeszkolonych w zakresie realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych,
- liczba zorganizowanych wydarzeń mających na celu propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży,
- liczba wdrożonych programów dotyczących rozwoju umiejętności interpersonalnych, treningów umiejętności społecznych oraz rozwoju osobistego nastolatków,
- liczba zrealizowanych programów edukacyjno-profilaktycznych dla rodziców,
- liczba wdrożonych programów dotyczących poprawy umiejętności wychowawczych i sprawowania kontroli nad dziećmi przez rodziców,
- liczba przeprowadzonych kampanii lokalnych oraz ogólnopolskich związanych z profilaktyką uzależnień,
- raporty z badań diagnostycznych dotyczących zachowań problemowych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i spełnianiem czynności w sposób kompulsywny,
- liczba artykułów z zakresu profilaktyki uzależnień na stronie internetowej Centrum Usług Społecznych i Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu oraz w gazecie „Prosto z Ratusza”,
- liczba kontroli i interwencji mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych na terenie gminy Swarzędz,
- liczba porad udzielonych w związku z problematyką uzależnień,
- liczba zorganizowanych lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości kierowców,
- raporty z badań diagnostycznych dotyczących zachowań problemowych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i spełnianiem czynności w sposób kompulsywny,
- liczba interwencji podjętych przez Policję i Straż Miejską w związku z naruszeniem prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych,
- liczba udzielonych pouczeń i nałożonych kar na osoby łamiące zakaz spożywania alkoholu w miejscach publicznych przez Policję i Straż Miejską,
- liczba uczniów szkół z terenu miasta i gminy Swarzędz, którzy wzięli czynny udział w inicjatywie Szkolnych Budżetów Obywatelskich,
- liczba osób biorących udział w „Śniadaniach na trawie”,
- liczba uczestników integracyjnych wydarzeń sąsiedzkich,

- liczba interwencji funkcjonariuszy Policji związanych z naruszeniem przepisów prawa określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,
- liczba przeprowadzonych wizji lokalnych,
- liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrole.

Cel 3. Wspomaganie podmiotów, których działalność służy rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i czynności.

1. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych.

- Wspieranie szkół i placówek oświatowych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych w zakresie budowania i realizacji strategii działań profilaktycznych,
- Wspieranie działań służących rozwiązywaniu problemu uzależnień podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.),
- Współorganizowanie, w zależności od potrzeb, szkoleń, konferencji i seminariów z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych dla osób zawodowo zajmujących się problematyką uzależnień,
- Włączenie się w realizację przedstawionych zadań, takich instytucji i podmiotów jak Policja, sądy, kuratorzy sądowi, Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Wskaźniki realizacji celu:

- liczba działań służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- liczba wydarzeń o charakterze profilaktycznym skierowanych do mieszkańców gminy

Swarzędz,

- liczba współorganizowanych szkoleń w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych,
- liczba organizowanych konferencji i seminariów podejmujących tematy związane z szeroko rozumianym problemem uzależnień,
- sprawozdanie finansowe i merytoryczne z wykonania zadań powierzonych Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i behawioralnych oraz przeciwdziałania narkomanii.

4.6. Realizatorzy *Gminnego Programu*

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu.
3. Inne instytucje współpracujące przy realizacji zadań przedstawionych w *Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii* na lata 2026-2029.

4.7. Źródła finansowania *Gminnego Programu*

Źródłem finansowania zadań *Gminnego Programu* są środki finansowe budżetu gminy Swarzędz, stanowiące dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz wpływy z części opłaty za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych w obrocie hurtowym.

4.8. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Za pracę obejmującą zakres działań wynikający z ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie za udział w posiedzeniu w wysokości 10% minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 roku o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1773).
2. Wynagrodzenie za udział w posiedzeniach Komisji wypłacane jest na podstawie imiennej listy obecności.
3. Czas i miejsce wypłaty wynagrodzenia zostaną określone w regulaminie Komisji.

4.9. Oczekiwane efekty *Gminnego Programu*

1. Zwiększenie świadomości mieszkańców miasta i gminy Swarzędz na temat problemu uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz uzależnień behawioralnych.
2. Zmniejszenie rozmiarów populacji osób ryzykownie pijących napoje alkoholowe.
3. Zmniejszenie liczby nietrzeźwych uczestników ruchu drogowego.
4. Zmniejszenie odsetka upijających się osób niepełnoletnich.
5. Zwiększenie liczby osób zobowiązanych do leczenia odwykowego.
6. Zwiększenie motywacji osób uzależnionych do podjęcia terapii w zakresie uzależnienia od alkoholu, narkotyków czy czynności (uzależnienia behawioralne).
7. Zwiększenie motywacji osób współuzależnionych do podjęcia własnej terapii.
8. Zwiększenie skuteczności egzekwowania prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych.
9. Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży eksperymentujących z narkotykami, w tym z dopalaczami.
10. Zmniejszenie skali problemu przemocy w rodzinie.
11. Podniesienie jakości życia mieszkańców miasta i gminy Swarzędz.

4.10. Monitoring i ewaluacja *Gminnego Programu*

Monitoring rozumiany głównie jako uzyskiwanie informacji zwrotnej od kompetentnych podmiotów jest ważnym aspektem wspomagającym zarządzanie i dalsze wdrażanie *Gminnego Programu*. Natomiast ewaluacja, dzięki zastosowaniu odpowiednich wskaźników realizacji zadań i wyznaczeniu konkretnych celów, pozwala na analizę, interpretację i ocenę działań, które zostały zrealizowane.

Monitoring i ewaluacja *Gminnego Programu*, ze względu na zakres wykonywanych zadań oraz liczbę podmiotów realizujących je, jest procesem bardzo złożonym. Jednak systematyczne prowadzenie go pozwoli ocenić postępy w działaniach, zweryfikuje tempo realizacji programu i kierunek, w którym zmierza Gmina. Pozwoli on także na bieżące modyfikacje działań i ich dostosowanie do zmieniających się warunków.

Monitoring i ewaluacja działań programowych prowadzone będą poprzez:

- Pozyskiwanie danych od kluczowych realizatorów na wewnętrznych formularzach sprawozdawczych, zgodnie z przyjętym harmonogramem raportowania – obejmuje on sprawozdanie półroczne i roczne z działalności Sekcji Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu tworzącej każdorazowo *Gminny*

Program i nadzorującej jego wykonywanie.

- Systematyczne pozyskiwanie danych i ich analizowanie w celu przygotowywania raportów wewnętrznych, zarówno na potrzeby samych realizatorów, jak i w celu opracowania oraz prezentacji wymaganych okresowych i rocznych sprawozdań dla wewnętrznych i zewnętrznych podmiotów, w tym dla Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.
- Tworzenie rocznego raportu z wykonania *Gminnego Programu*, który pozwoli zobrazować aktualną sytuację w działaniach mających na celu profilaktykę uzależnień i rozwiązywanie problemu uzależnień na terenie miasta i gminy Swarzędz.
- Pozyskiwanie niezbędnych informacji (np. propozycji nowych zadań do realizacji, wprowadzania adekwatnych wskaźników realizacji zadań czy tworzenia preliminarza budżetowego) od kluczowych realizatorów programu, które pozwolą na opracowanie przyszłego *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii* na lata 2030-2033.

HARMONOGRAM REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2026-2029

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 1. Umożliwienie osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych	1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności. Prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom uzależnionym, w tym również uzależnionym krzyżowo w ramach Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin	• liczba osób używających środków psychoaktywnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności • liczba rodzin, w których występuje problem uzależnienia
	Wspieranie placówek leczenia odwykowego (np. przez finansowanie programów ofert terapeutycznych dla młodzieży używającej substancji psychoaktywnych)	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu	• liczba porad indywidualnych i grupowych udzielonych w ramach Punktu Konsultacyjnego dla Osób

Cel 1. Umożliwienie osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych	Dofinansowanie programów terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz od czynności		Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Poradnie specjalistyczne	Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin
	Promocja usług świadczonych w ramach leczenia odwykowego	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Organizacje pozarządowe	liczba dofinansowanych programów terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniami
	Udzielanie pomocy w organizacji i funkcjonowaniu grup wsparcia dla osób uzależnionych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu Organizacje pozarządowe	liczba osób, co do których prowadzono postępowanie zobowiązujące do leczenia odwykowego
	Wspieranie innych przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz reintegrację społeczną i zawodową osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności oraz ich rodzin (np. poprzez ofertę Klubu Integracji Społecznej oraz Centrum Integracji Społecznej)	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Klub Integracji Społecznej Centrum Integracji Społecznej w Swarzędzu Organizacje pozarządowe	- liczba grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych - liczba osób z rodzin z problemem alkoholowym, narkotykowym lub behawioralnym, które otrzymały zatrudnienie
	Dofinansowanie kursów i szkoleń specjalistycznych dla przedstawicieli wybranych zawodów w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu	liczba osób korzystających z dofinansowania do kursów i szkoleń z zakresu pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 1. Umożliwienie osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych	2. Udzielanie rodzinom, w których wystąpiły problemy alkoholowe, narkotykowe czy behawioralne pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Podejmowanie działań interwencyjnych, mobilizujących osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków i czynności do podejmowania leczenia odwykowego	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- liczba osób skierowanych na badania psychologiczne i psychiatryczne, co do których wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i/lub narkotyków - liczba osób, które skorzystały z porad i pomocy psychologicznej oferowanej przez Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin
	Kierowanie na badania psychologiczne i psychiatryczne osób, co do których wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy Domowej - liczba udzielonych porad indywidualnych i grupowych w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy Domowej
	Prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy psychologicznej członkom rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu, innych środków psychoaktywnych oraz czynności w ramach Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Ich Rodzin	liczba udzielonych porad indywidualnych i grupowych w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy Domowej

Cel 1. Umożliwienie osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych	Prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom doświadczającym przemocy domowej w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy Domowej	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy Domowej	• liczba interwencji z powodu przemocy w rodzinie w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy Domowej • liczba osób uzależnionych i członków ich rodzin, które skorzystały z pomocy prawnej • liczba działających grup wsparcia dla osób współuzależnionych • liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach w świetlicach, placówce wsparcia dziennego i klubie młodzieży • liczba dzieci uczestniczących w programach opiekuńczo-wychowawczych oraz socjoterapeutycznych
	Zapewnienie osobom uzależnionym i członkom ich rodzin dostępu do pomocy prawnej, w szczególności w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	
	Udzielanie pomocy w organizowaniu i funkcjonowaniu grup wsparcia dla osób współuzależnionych, w tym wspieranie programów dla Dorosłych Dzieci Alkoholików	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu Organizacje pozarządowe	
	Tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych, świetlicy integracyjno-terapeutycznej, placówki wsparcia dziennego oraz klubu młodzieży dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnienia	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu Organizacje pozarządowe Sołectwa	
	Wspieranie i konsekwentne wdrażanie procedur interwencji w przypadku przemocy domowej przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracowników socjalnych oraz funkcjonariuszy Policji	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Policja	

Cel 1. Umożliwienie osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych	Dofinansowanie szkoleń specjalistycznych w zakresie pracy terapeutycznej z dziećmi z rodzin z problemem uzależnienia	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	• liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” • liczba osób, co do których prowadzono postępowanie zobowiązujące do leczenia odwykowego • liczba realizowanych programów rekomendowanych dotyczących zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży • liczba sfinansowanych i wdrożonych warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje rodzicielskie • liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje rodzicielskie • liczba przeprowadzonych ewaluacji programów pomocy i programów
	Prowadzenie edukacji społecznej w zakresie zwiększenia świadomości na temat zjawiska przemocy rówieśniczej	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu	
	Opracowywanie, wdrażanie i finansowanie programów profilaktyki przemocy, np. warsztatów umiejętności rodzicielskich, szkoleń dla rodziców na temat radzenia sobie z trudnymi sytuacjami wychowawczymi czy rozwiązywania konfliktów	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu	
	Prowadzenie działań związanych z ewaluacją programów pomocy dla dzieci z rodzin, w których występuje uzależnienie oraz programów badawczych dotyczących psychospołecznego funkcjonowania dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, narkotykowym lub behawioralnym	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	

	Podnoszenie kompetencji wychowawców świetlic i placówki wsparcia dziennego w zakresie pracy z dzieckiem pochodzącym z rodziny, w której występuje problem uzależnienia	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	badawczych liczba wychowawców świetlic korzystających ze szkoleń podnoszących kompetencje pracy terapeutycznej z dziećmi z rodzin z problemem uzależnienia
Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 1. Umożliwienie osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych	3. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie tych osób ze środowiskiem lokalnym przy wykorzystaniu pracy socjalnej i kontraktu socjalnego. Zapewnienie profesjonalnej pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych poprzez działania pracowników socjalnych z Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Organizacje pozarządowe Świetlice opiekuńczo-wychowawcze z programem profilaktycznym Placówka Wsparcia Dziennego Klub Młodzieży	- liczba osób nadużywających alkoholu, uzależnionych od alkoholu, narkotyków i czynności oraz członków ich rodzin objętych pomocą społeczną - liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem - liczba osób z problemem alkoholowym, narkotykowym lub behawioralnym, które skorzystały z pomocy Centrum Integracji Społecznej i Klubu Integracji Społecznej
	Objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnień, biorących udział w programach socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Świetlice opiekuńczo-wychowawcze z programem profilaktycznym Placówka Wsparcia Dziennego	

	Zapewnienie profesjonalnej pomocy w zakresie doradztwa zawodowego osobom nadużywającym alkoholu i uzależnionym od alkoholu, narkotyków i czynności oraz ich rodzinom poprzez działania Klubu Integracji Społecznej	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Klub Integracji Społecznej Centrum Integracji Społecznej w Swarzędzu	
Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także prowadzenie działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych. Przeprowadzanie na terenie szkół podstawowych i ponadpodstawowych programów profilaktycznych rekomendowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Szkoly podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz	• liczba uczniów korzystających z oferty szkolnych programów profilaktycznych • liczba szkół oraz innych placówek opiekuńczo-wychowawczych realizujących szkolne programy profilaktyczne • liczba nauczycieli przeszkolonych w zakresie realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych				• liczba uczniów biorących udział w rekomendowanych programach profilaktycznych • liczba szkół realizujących rekomendowane programy profilaktyczne • liczba działań korekcyjno-wychowawczych skierowanych do uczniów eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi oraz przejawiających zachowania kompulsywne • liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych
	Przeprowadzanie działań korekcyjno-wychowawczych skierowanych do uczniów eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi oraz przejawiających zachowania kompulsywne	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz	
	Prowadzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych z programem socjoterapeutycznym, świetlic socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnień, w tym przeprowadzanie i finansowanie remontów i doposażania placówek	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	Prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych odwołujących się do strategii profilaktycznych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz, Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Świetlice socjoterapeutyczne i opiekuńczo-wychowawcze, kluby sportowe, Organizacje pozarządowe	• liczba pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych odwołujących się do strategii profilaktycznych • liczba dofinansowanych wyjazdów o charakterze profilaktycznym
	Dofinansowanie wyjazdów o charakterze profilaktycznym będących integralną częścią realizowanych całorocznych programów profilaktycznych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	• liczba dzieci i młodzieży korzystających z letnich wyjazdów o charakterze socjoterapeutycznych
	Wspieranie i inicjowanie różnych form profilaktyki rówieśniczej (programów i przedsięwzięć profilaktycznych realizowanych przez młodzież oraz wspieranie rozwoju i działalności wolontariatu)	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz, Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Organizacje pozarządowe	• liczba programów i przedsięwzięć profilaktycznych realizowanych przez młodzież
	Podnoszenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i pedagogów w zakresie wdrażania skutecznych strategii profilaktycznych w pracy z dziećmi i młodzieżą	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz, Organizacje pozarządowe	• liczba uczniów zaangażowanych w wolontariat
	Propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, w szczególności ze środowisk zagrożonych uzależnieniami	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz, Centrum Usług Społecznych	• liczba nauczycieli przeszkolonych w zakresie realizacji rekomendowanych

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	oraz organizowanie zdrowych i bezpiecznych form spędzania czasu wolnego		w Swarzędzu Świetlice socjoterapeutyczne i opiekuńczo-wychowawcze, kluby sportowe, Organizacje pozarządowe	programów profilaktycznych
	Wdrażanie programów dotyczących rozwoju umiejętności interpersonalnych, treningów umiejętności społecznych oraz rozwoju osobistego nastolatków	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz, Organizacje pozarządowe	• liczba zorganizowanych wydarzeń mających na celu propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży
	Realizowanie programów edukacyjno-profilaktycznych dla rodziców, bazujących na rozwijaniu umiejętności wychowawczych, wspieraniu abstynencji dziecka i kształceniu odpowiednich postaw normatywnych związanych z uzależnieniami oraz podejmowanie działań edukacyjnych wśród rodziców dzieci, które piją alkohol i upijają się, mają kontakt z narkotykami, są zagrożone uzależnieniami behawioralnymi	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz, Organizacje pozarządowe	• liczba wdrożonych programów dotyczących rozwoju umiejętności interpersonalnych, treningów umiejętności społecznych oraz rozwoju osobistego nastolatków
	Wdrażanie programów dotyczących poprawy umiejętności wychowawczych i sprawowania kontroli nad dziećmi przez rodziców	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz, Organizacje pozarządowe	• liczba zrealizowanych programów edukacyjno-profilaktycznych dla rodziców • liczba wdrożonych programów dotyczących poprawy umiejętności wychowawczych i sprawowania kontroli nad dziećmi przez

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych oraz udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką uzależnień oraz organizowanie lokalnych wydarzeń profilaktycznych dla młodzieży	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu gminy Swarzędz wszystkie instytucje, organizacje pozarządowe działające w zakresie profilaktyki uzależnień	rodziców • liczba przeprowadzonych kampanii lokalnych oraz ogólnopolskich związanych z profilaktyką uzależnień • raporty z badań diagnostycznych dotyczących zachowań problemowych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i spełnianiem czynności w sposób kompulsywny
	Prowadzenie badań związanych zwłaszcza z diagnozą zachowań problemowych, używaniem substancji psychoaktywnych i spełnianiem czynności w sposób kompulsywny (uzależnienia behawioralne) przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu miasta i gminy Swarzędz	
	Edukacja publiczna społeczności lokalnej w zakresie problematyki alkoholowej poprzez publikację artykułów z zakresu profilaktyki uzależnień na stronie internetowej Centrum Usług Społecznych i Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu oraz w gazecie „Prosto z Ratusza”	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, wszystkie instytucje, organizacje pozarządowe działające w zakresie profilaktyki uzależnień	• liczba artykułów z zakresu profilaktyki uzależnień na stronie internetowej Centrum Usług Społecznych i Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu oraz w gazecie „Prosto z Ratusza”
	Podjęmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczenie	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Straż Miejska, Policja	• liczba kontroli i interwencji mających na celu ograniczenie

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	dostępności napojów alkoholowych na terenie gminy Swarzędz			dostępności napojów alkoholowych na terenie gminy Swarzędz
	Przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18. roku życia w sklepach i innych punktach dystrybucji na terenie gminy Swarzędz	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Straż Miejska, Policja	• liczba porad udzielonych w związku z problematyką uzależnień
	Prowadzenie stałego, medialnego systemu informowania o działaniach podejmowanych na terenie gminy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych, tj. umieszczanie informacji, ogłoszeń i artykułów na stronie internetowej Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu i gminy Swarzędz oraz w gazecie „Prosto z Ratusza”	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, wszystkie instytucje i organizacje pozarządowe działające w zakresie profilaktyki uzależnień	• liczba zorganizowanych lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości kierowców
	Prowadzenie poradnictwa związanego z problematyką uzależnień	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Centrum Medyczne Persona, Centrum Zdrowia Psychicznego Instytutu Psychoedukacji, Organizacje pozarządowe	• raporty z badań diagnostycznych dotyczących zachowań problemowych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i spełnianiem czynności w sposób kompulsywny
	Organizowanie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości kierowców	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu Policja Straż Miejska Organizacje pozarządowe	• liczba interwencji podjętych przez Policję i Straż Miejską w związku z naruszeniem prawa w zakresie zakazu

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	Prowadzenie badań diagnostycznych w celu identyfikacji zachowań problemowych, związanych z używaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu miasta i gminy Swarzędz	spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych • liczba udzielonych pouczeń i nałożonych kar na osoby łamiące zakaz spożywania alkoholu w miejscach publicznych przez Policję i Straż Miejską
	Inicjowanie działań na rzecz systematycznego podejmowania interwencji przez funkcjonariuszy Policji oraz Straży Miejskiej w sytuacjach spożywania alkoholu w miejscach publicznych poprzez wypracowanie bliskiej współpracy służb, w celu wspólnego ustalenia strategii zwiększającej skuteczność egzekucji prawa w zakresie spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Policja, Straż Miejska	• liczba uczniów szkół z terenu miasta i gminy Swarzędz, którzy wzięli czynny udział w inicjatywie Szkolnych Budżetów Obywatelskich
	Włączenie społeczne dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez realizację Szkolnych Budżetów Obywatelskich	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Szkoły ponadpodstawowe z terenu miasta i gminy Swarzędz, Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu	• liczba osób biorących udział w „Śniadaniach na trawie” • liczba uczestników integracyjnych wydarzeń sąsiedzkich
	Organizowanie „Śniadań na trawie” mających na celu integrację społeczną i profilaktykę uzależnień	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Ośrodek Kultury w Swarzędzu	

	Animacja i integracja społeczności lokalnej w odniesieniu do profilaktyki uzależnień poprzez organizowanie integracyjnych wydarzeń sąsiedzkich, takich jak „Dzień Sąsiada”	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	
Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	2. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów prawa określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 roku poz. 2115 z późn. zm.) oraz występowania przed sądem o charakterze oskarżyciela publicznego. Lustracja obiektów handlowych pod kątem realizacji zapisów ustawy zabraniających reklamy i promocji napojów alkoholowych, z wyjątkiem piwa, w zakresie określonym w art. 13 ¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Straż Miejska	- liczba interwencji funkcjonariuszy Policji związanych z naruszeniem przepisów prawa określonych w art. 13 i art. 15 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi - liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych - liczba przeprowadzonych wizji lokalnych
	Monitorowanie liczby wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrole

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu, uzależnienia od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	Monitorowanie zgodności usytuowania na terenie miasta i gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z art. 18 ust. 3a ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
	Kontrola obiektów handlu detalicznego i zakładów gastronomicznych w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym lub niepełnoletnim, jak również na kredyt i pod zastaw	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Straż Miejska	
	Występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach sądowych związanych z nadużywaniem alkoholu, jak również z nieprzestrzeganiem przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja	

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 3. Wspomaganie podmiotów, których działalność służy rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i czynności	1. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych. Wspieranie szkół i placówek oświatowych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych w zakresie budowania i realizacji strategii działań profilaktycznych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu, Organizacje pozarządowe	- liczba działań służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - liczba wydarzeń o charakterze profilaktycznym skierowanych do mieszkańców gminy Swarzędz - liczba współorganizowanych szkoleń w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień alkoholowych,
	Wspieranie działań służących rozwiązywaniu problemu uzależnień podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu, Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, instytucje i organizacje pozarządowe pracujące nad rozwiązywaniem problemu uzależnień	
	Współorganizowanie, w zależności od potrzeb, szkoleń, konferencji i seminariów z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych dla osób zawodowo zajmujących się problematyką uzależnień	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Organizacje pozarządowe	

Cel 3. Wspomaganie podmiotów, których działalność służy rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i czynności	Włączenie się w realizację przedstawionych zadań, takich instytucji i podmiotów jak Policja, sądy, kuratorzy sądowi, Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych	Styczeń 2026 – grudzień 2029	Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu, Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu, wszystkie instytucje i podmioty mogące pomóc w realizacji celów programu	narkotykowych i behawioralnych • liczba organizowanych konferencji i seminariów podejmujących tematy związane z szeroko rozumianym problemem uzależnień • sprawozdanie finansowe i merytoryczne z wykonania zadań powierzonych Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i behawioralnych oraz przeciwdziałania narkomanii
--	--	-------------------------------------	--	---

PRELIMINARZ BUDŻETOWY
GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA ROK 2026

ZADANIE	PRZEWIDYWANY KOSZT REALIZACJI
1.Profilaktyka dla rodzin z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie (prowadzenie grup wsparcia, pomoc psychologiczna i poradnictwo).	401 760 zł
2.Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	100 000 zł
3. Profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do dzieci, młodzieży i dorosłych (udział w kampaniach ogólnopolskich oraz tworzenie lokalnych kampanii profilaktycznych, realizowanie młodzieżowych inicjatyw profilaktycznych).	100 000 zł
4. Prowadzenie placówek socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych, klubu młodzieżowego, swarzędzkiego klubu rodziny oraz realizacja programów profilaktycznych w placówkach oświatowych (wynagrodzenia opiekunów,	550 000 zł

dożywianie dzieci, bieżące remonty i naprawy, zakupy, czynsze, opłaty).	
5.Szkolenia w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnienia oraz przemocy dla różnych grup zawodowych.	50 000 zł
6. Realizacja zadań wynikających z bieżącej działalności Sekcji Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej, w tym zadań edukacyjno-informacyjnych, profilaktycznych, organizowanie bieżącej działalności placówek terapeutycznych i socjoterapeutycznych, organizowanie przedsięwzięć o charakterze profilaktyczno-sportowym i profilaktyczno-rekreacyjnym.	335 240 zł
7. Przeciwdziałanie narkomanii	80 000zł
8. Centrum Integracji Społecznej (organizacja i finansowanie bieżącej działalności)	560 000zł
9.Wspomaganie działalności instytucji, organizacji, stowarzyszeń służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów alkoholowych – budżet w dyspozycji Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu.	77 000 zł
RAZEM	2 254 000 zł

Uzasadnienie

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.) organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są zobowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych. W art. 4¹ ust. 1 wyżej wymienionej ustawy wyszczególniono zadania, jakie powinna realizować gmina w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Art. 4¹ ust. 2 wskazuje dodatkowo, że zadania te są realizowane zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670 z późn. zm.).

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.) realizacja działań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii należy do zadań własnych gminy, które zostały zawarte w art. 10 ust. 1 ustawy. Realizacja zadań prowadzona jest w ramach programu, o którym mowa w art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Kierunki działań na lata 2026-2029 określono na podstawie diagnozy problemów społecznych w Gminie Swarzędz oraz danych będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych gminy i podmiotów zajmujących się profilaktyką. Zadania realizowane będą w ramach środków finansowych pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz opłat od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml.